

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 10ος, ΦΥΛΛΟ 39ο, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Τα Αρμενιανά Κάλαντρα των Φώτων

Σήμερα είναι τω Φωτώ,
φωτίζουν οι παπάδες,
και μεσ' στα σπίθια μπαίνουν
και λέν' τον Ιορδάνη.
Ο Ιορδάνης Βαπτιστής
εγύρισε και είπε:
«Χαρίσετέ μου τα κλειδιά
τα μαργαριταρένια,
ν' ανοίξω τον Παράδεισο
να πιω νερό δροσάτο,
να πέσω ν' αποκοιμηθώ
σε μια μηλιά 'πο κάτω».
Ανήφορος κατήφορος
σε τρία πηγαδάκια
κάθονται τρεις μελαχρινές
με τα σγουρά μαλάκια.
Η μια κεντά τον ουρανό
κι' η άλλη το φεγγάρι
κι' η τρίτη η ομορφότερη
κεντά τον Αη-Γιάννη.

Και του χρόνου!

Χριστούγεννα 2006

Το θαύμα αν γινότανε

Καταμεσής στη χειμωνιά
προσμένουμε στη φτωχική σπηλιά,
Χριστέ, να γεννηθείς ξανά.

Το αστέρι πάλι από ψηλά
τη γη μας να φωτίσει
κι από τη Φάτνη η ξεστασιά
μες τη καρδιά ν' ανθίσει.

Γλυκιά η ελπίδα τα αγγελικά ωσαννά
τη γη μας όλη ν' αγκαλιάσουν.

Είθε το ουράνιο φως να μην ξεχάσει
τους «ισχυρούς» της γης μας,
τους άρχοντες του σκότους, να φωτίσει.

Το θαύμα αυτό, Χριστέ μας, αν γινότανε
νέα παιδιά κοντά μας θα ανθίσουν
και θα ευωδιάσουν
κι η πλάση όλη, απέραντη μια Φάτνη,
θα πλημμυρίσει αθωότητα και ουράνια ομορφιά.

Και τότε πλαστοργέ μας,
στης Βηθλεέμ τη φτωχική σπηλιά
και σ' όλης της γης τα πλάτη,
θα γεννηθείς ξανά
και θα ηχούν γλυκώχη
από παιδιών και από αγγέλων στόματα
μυριάδες ωσαννά.

Μ. Πριπάκη - Κουντάνη.

Με την ευκαιρία των εορτών
των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς
η «Ελευθερόπολις» και το Διοικητικό Συμβούλιο
του Συλλόγου απευθύνουν σε όλους τους Αρμενιανούς,
όπου και αν βρίσκονται,
θερμές ευχές για υγεία, χαρά και προκοπή.

**Καλά Χριστούγεννα
και ευτυχισμένος ο νέος Χρόνος 2006**

Οι εκδηλώσεις μας

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΠΙΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Την Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2006 στις 10.30 το πρωί, στην αίθουσα της Παγκρητίου Ενώσεως Ακαδημίας & Γενναδίου 8, θα κόψουμε τη Πρωτοχρονιάτικη πίτα, του Συλλόγου.

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ

Τη Παρασκευή 3 Φεβρουαρίου 2006 στις 9.30 το βράδυ, έχουμε την ετήσια συνεστίαση του Συλλόγου μας που θα γίνει, στο κρητικό κέντρο "Ζορμπάς", που βρίσκεται στην διεύθυνση, Συγγρού 230 και Ιφιγενείας 5.

«Όχι» στις αποθήκες καυσίμων στο Πλατάνι

ΤΗΝ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΟΥΣ
στην επιχειρούμενη
εγκατάσταση των καυσίμων
στον κόλπο της Σούδας από
την εταιρεία ΜΑΜΙΔΟΙΛ
JETOIL Α.Ε. διαδήλωσαν
την Τρίτη, 6 Δεκεμβρίου
2005, φορείς και κάτοικοι
της Σούδας και των Αρμενίων
που απέκλεισαν την Εθνική
Οδό Χανίων-Ρεθύμνου, στο ύψος της περιοχής Πλατάνι.

Ο αποκλεισμός της εθνικής οδού ξεκίνησε στη 1 περίπου το μεσημέρι και κράτησε μισή ώρα. Μικροί και μεγάλοι κρατώντας μαύρες σημαίες, φώναξαν μια σειρά συνθημάτων, όπως: «Όχι στα καύσιμα και στις βρωμιές, έξω οι βάσεις οι αμερικανικές», «Θέλουμε τη θάλασσα να τη χαρούμε και όχι τα πετρέλαια για να καούμε».

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γεννήσεις

Η Μαρία σύζυγος του Χαιρετάκη Αντώνη απέκτησε αγοράκι. Στους γονείς, παππούδες και γιαγιάδες ευχόμαστε να τους ζήσει.

Γάμοι

Το Σάββατο 19 Νοεμβρίου έγινε ο γάμος του Γιάννη Ιωάννου Χριστοδουλάκη με την Μάρια Γεωργίου Ρούσσου στον Άγιο Δημήτριο Παλαιού Ψυχικού. Τη λαμπρή τελετή ακολούθησε δεξίωση στο ξενοδοχείο «Κάραβελ». Ευχόμαστε στο ζευγάρι να ζήσουν ευτυχισμένοι και να είναι χαρούμενοι σε όλη τους ζωή, όπως έλαμπαν την ημέρα του γάμου τους.

Συγχαρητήρια

Από θερμά μου συγχαρητήρια και τις καλύτερες ευχές μου στην εξαδέλφη μου Μαριλένα Κ. Νικολάου - Κουτσουπάκη, για την απόκτηση για την απόκτηση με τόσο μόχθο του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Master of Science, στην Αγγλική Γλώσσα από το Πανεπιστήμιο Aston University του Birmingham, της Αγγλίας.
Έλση Παυλάκη

Επιτυχόντες

Από παραδρομή παραλήφθηκε στους επιτυχόντες του προηγούμενου τεύχους, ο Κολώνης Χρήστος του Χρήστου και της Ελένης που πέτυχε στο τμήμα εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων του ΤΕΙ Κρήτης στο Ηράκλειο. Του ευχόμαστε καλή επιτυχία στις σπουδές του.

Η "Ε" θέλησας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσή της, ενημερώνει τους αγαπητούς συνεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 25/2/2006.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση
του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»
Εκδίδεται με τη συνεργασία
του Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Συντακτική Επιτροπή

Βασάλου Κική
Κουρομιχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

Εκδότης-Διευθυντής

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613 Fax: 210-99.57.582
Email: jtsk@hol.gr • ISSN 1109-3056

Δρόμος ο πάτος τση θάλασσας

ΑΠΡΙΑΔΟΜΑΓΙΑΔΕΣ και πριν από την κουρά των οζώ, συνήθως οι βοσκοί κατέβαζαν τα κουράδια ντωνα στη θάλασσα, προκειμένου να τα πλύνουν από τη χεμερινή λάσπη και τσι βερβελήθρες, κι όχι μόνο, και έτσι κουρεύοντάς τα, μετά το μαλλί να 'ναι καθαρότερο. Αυτή ήταν η πρώτη φάση καθαρισμού γιατί μετά ακολουθούσε και άλλη που συνέχιζαν οι νοικοκυρές. Το ξανάπλεναν, το στέγνωναν, το ξεξιναν (να φύγει και το παραμικρό τσάνκο από το μαλλί) και συνεχίζονταν η διαδικασία ώστε να καταλήξει νήμα. Αφού περνούσε από την ανέμη και τ'αδράχτι, εργαλεία που σήμερα έχουν αντικατασταθεί από σύγχρονα μηχανήματα, όπως έχει γίνει και το' αποδέλοιπες δουλειές. Στη συνέχεια βέβαια περνούσε στ'αργαλειό το νήμα και κει έδειχνε κάθε νοικοκυρά τη μαστοριά της, υφαίνοντας κάθε λογής κουβέρτες, πατανίες, τη προίκα των κοριτσιών ακόμη και την καπότα των συζύγων υφαίναν εκεί.

Ακόμη και στα προικοσύμφωνα τσ'εποχής που έχουν διασωθεί, αναφερόταν πόσες κουβέρτες και πόσες πατανίες ήταν η προίκα τση νύφης. Για να γράψει κι ο Μουντόκωστας : «... ήθελα νάμαι πέταλο/του αργαλειού και κτένι/να κάθομαι απέναντι/στην κοπελιά που φένει...» και το σουξέ που βαστά ως τσι μέρες μας το περιόφημο «αργαλειό» :

*“Αχ αυτός ο αργαλειός σου,
με τρελαίνει πω, πω, πω,
σαν περνά απ'το στενό σου,*

*του διαόλου θηλυκό.
Κι'όλη μέρα τακ-τακ-τακ
το πεταλό σου κάνει...»* και συνεχίζει.

Συνεχίζοντας και μεις την περιγραφή μας να πούμε, ότι αυτά γίνοντουσαν πριν από λίγα χρόνια, γιατί τώρα έχει σταματήσει αυτό το θαλασσινό μπάνιο των προβάτων.

Αυτή η δουλειά χρειαζόταν και βοήθεια, έτσι ο βοσκός δεν πήγαινε μοναχός του, μόνο τον βοηθούσαν και συνάδελφοί του, και αργότερα και αυτός έβγανε την υποχρέωση. Σε μια τέτοια διαδικασία λοιπόν, μια φορά φτάνοντας στη θάλασσα και στην προσπάθεια να μπουν τα πρόβατα στο νερό, γλίστρησε κάποιος κι έπεσε μέσα στη θάλασσα. Κολύμπι δεν ήξερε, κι άρχισε να μισοπνίγεται κι α δεν εβουτούσανε οι άλλοι να τότε βγάλουνε θάχε μετακομίσει. Απής λοιπόν τότε βγάλανε τ'αρχίζανε

τσι παρατηρήσεις και τη σχετική καζούρα, πώς αδέ σε βγάναμε θάσουνε πνιγμένος, που δε προσέχεις και τούτα και τ'άλλα. Οπότε άρχισε να μην αισθάνεται καλά και ιδιαίτερα υποχρεωμένος και γεννημένος και λιγάκι εγωιστής γυρίζει και τώνε κάνει :

-Μα είντανε δα η τραβάνια σας; είντα θαρρείτε δα πώς εκάμετε; ας μ'αφήνατε, μα τον πάτο - πάτο τση θάλασσας ήθελα να πορπατώ να βγώ !!!

Τερεζογιάννης
ο γιος του Χρήστο ο μεγάλος

Γλωσσάρι

κουράδια = κοπάδια
καζούρα = πλάκα - αστείο
βερβελήθρες = περιπτώματα προβάτων
τσάνκο = σκουπιδάκι (ξύλο, χόρτο)
τραβάνια = φασαρία
καπότο = παλτό με κουκούλα γωνία, πολύ χονδρό που δύσκολα περνούσε
ακόμη και η βροχή, πολύ ζεστό στο κρύο του βουνού

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουηίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος ή να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας, και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταθεί η σχετική απόδειξη.

Επίσκεψη - προσκύνημα στη Σιάτιστα

Την καθιερωμένη της εκδρομή στη Σιάτιστα Κοζάνης διοργάνωσε φέτος η Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου, με σκοπό να συμμετάσχουν οι εκδρομείς στις εορταστικές εκδηλώσεις για την 93^η επέτειο της απελευθέρωσης της πόλης από τον τουρκικό ζυγό, καθώς επίσης και για την απόδοση φόρου τιμής στον συνεπαρχιώτη οπλαρχηγό Λεωνίδα Παπαμαλέκο από το Βάμο και τους συμπολεμιστές του, που σκοτώθηκαν μαζί του στη μάχη αυτή.

Το «ρεπορτάζ» που ακολουθεί είναι του Γιάννη Προεστάκη, ο οποίος με κάθε λεπτομέρεια έστειλε στην «Ε» την ακόλουθη γλαφυρή ανταπόκρισή του:

Διακρίνονται από αριστερά: Ο πρόεδρος του συλλόγου Φρεδιανών Μανώλης Μακρυδάκης, η εκπρόσωπος του Κεφαλά στην Ομοσπονδία Μαίρη Χατζηδάκη, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιώργος Γιακουμινάκης, ο λυράρης Κωστής Παπουτσάκης, ο πρόεδρος του συλλόγου Καλαμιτσιανών (Αμυγδαλί) και Β' Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιώργος Χριστοδουλάκης, ο πρόεδρος του συλλόγου Αρμενιανών και Α' Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιάννης Τερεζάκης με τη σύζυγό του Πελαγία και η Αργαία Γιακουμινάκη.

ΤΟ ΠΡΩΙ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ 3 Νοεμβρίου 2005, ξεκινήσαμε από την Αθήνα με ένα πούλμαν γεμάτο και πολύ κέφι. Το μεσημέρι σταματήσαμε για φαγητό στα Τρίκαλα, ενώ ανεβήκαμε για λίγο και στο κάστρο της πόλης. Στη συνέχεια, περάσαμε από την Καλαμπάκα και τα Μετέωρα, και το βράδυ φθάσαμε στη ντυμένη στα γιορτινά της Σιάτιστα.

Μετά την τακτοποίηση μας στο ξενοδοχείο, συγκεντρωθήκαμε στη μεγάλη αίθουσα δεξιώσεων, όπου ο πρόεδρος της ομοσπονδίας, Γιώργος Γιακουμινάκης, έβαλε ένα ωραιότατο και μεστό νοημάτων λόγο. Ακολούθησε ο χαιρετισμός του δημάρχου της Σιάτιστας με λόγια θερμά και πολύ κολακευτικά για την Κρήτη και τους κρητικούς. «Εμείς δεν φοβόμαστε κανένα εχθρό, γιατί ξέρουμε ότι πίσω από μας είναι οι Κρητικοί», επισήμανε χαρακτηριστικά ο δήμαρχος. Στη συνέχεια απολαύσαμε πλούσια τοπικά γεύματα με άφθονο τοπικό κρασί και μία ωραιότατη κρητική βραδιά με το κρητικό συγκρότημα του Σταύρου Τερεζάκη και της Σπυριδούλας Βεντούρη.

Η επομένη (4^η Νοεμβρίου) ήταν η ημέρα της επετείου της μάχης της Σιάτιστας. Πήγαμε «εν σώματι» στην εκκλησία του Αγ. Δημητρίου, όπου ο κόσμος είχε κατακλύσει τον τεράστιο Ναό, αλλά και τους γύρω χώρους, η μπάντα του στρατού και άγημα στρατιωτών απέδωσαν τιμές, ενώ μετά τη δοξολογία πήρε το λόγο ο Αναστάσιος Δάρας, επιθεωρητής μέσης εκπαίδευσης Βορείου Ελλάδος, ο οποίος και παρέθεσε μια ομιλία περιεκτική και περιγραφική, με παλμό και ζωντάνια που άγγιξε και συγκίνησε τις καρδιές όλων.

Σε πολλά σημεία η ομιλία του ήταν ύμνος για τους Κρήτες μαχητές και τους δύο αρχηγούς των: το Μιχαήλ Αναστασάκη, από την Σπηλιά Κισάμου και τον Λεωνίδα Παπαμαλέκο από τον Βάμο.

«Η γενναιότητα τους, η τόλμη και η αποφασιστικότητα τους ήταν εντυπωσιακή. Εμφύχωναν και ενθάρρυναν και τους άλλους συμπολεμιστές των και έτσι συνετέλεσαν τα μέγιστα στην επιτυχή έκβαση της πολύ σπουδαίας αυτής μάχης», υπογράμμισε χαρακτηριστικά.

Στη μάχη αυτή σκοτώθηκαν εκτός από τον Παπαμαλέκο και άλλοι 15 κρητικοί μαχητές. Οι τελικές απώλειες, όπως είτε ο κ. Δάρας, ήταν 70 Έλληνες νεκροί και 100 τραυματίες, ενώ από πλευράς των Τούρκων 400 νεκροί και τραυματίες. Το σύνολο των Κρητών μαχητών ήταν περίπου 200.

Μετά την εκκλησία ακολούθησε επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο των πεσόντων (όπου είναι τοποθετημένες και οι προτομές των Αναστασάκη και Παπαμαλέκου) και κατάθεση στεφάνων από τον πολιτικές και στρατιωτικές αρχές, καθώς και εκπροσώπους των οικογενειών Αναστασάκη και Παπαμαλέκου.

Λίγο μετά άρχισε η παρέλαση ενώπιον των επισήμων που άνοιξε με τη διέλευση δύο τμημάτων κρητών βρακοφόρων και «κρησσών» (ένα οι Αποκορωνιώτες και ένα οι Κισαμίτες). Σημαιοφόρος του πρώτου τμήματος ήταν ο Αρμενιανός αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας, Γιάννης Τερεζάκης. Ακολούθησαν τα σχολεία, τμήμα του στρατού και της ελληνικής αστυνομίας.

Το απόγευμα ξεναγηθήκαμε σε διάφορα παλαιά αρχοντικά της Σιάτιστας, ακατοίκητα ήδη από πολλών δεκαετιών. Οφείλω εδώ να ομολογήσω ότι εντυπωσιάστηκα από τον πλούτο, την πολυτέλεια, την αρτιότητα των κατασκευών και το τεράστιο μέγεθός των. Τέτοια αρχοντικά υπάρχουν πάρα πολλά στη Σιάτιστα που μαρτυρούν τη μεγάλη ευμάρεια του παρελθόντος και κυρίως του 18^{ου} αιώνα, όπου η Σιάτιστα είχε πάνω από 10.000 κατοίκους.

Σήμερα η Σιάτιστα έχει 6.500 κατοίκους περίπου, εξακολουθεί να είναι μία ζωντανή κωμόπολη, με κυριαρχούσα ασχολία των κατοίκων, την κατασκευή και εμπορία της γούνας και δερμάτινων ειδών.

Η επόμενη ημέρα (5^η Νοεμβρίου) ήταν ημέρα αναχώρησης. Επιστρέψαμε μέσω Κοζάνης, όπου επισκεφθήκαμε το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο, καθώς και το μουσείο Φυσική Ιστορίας, το οποίο είναι καταπληκτικό! Το ταξίδι μας πλησιάζει προς το τέλος του. Όλοι είμαστε ευχαριστημένοι και πιο γεμάτοι, με περισσότερες παραστάσεις, με περισσότερες γνωριμίες, με νέες φίλιες και προπαντός, με περισσότερες γνώσεις.

Εγώ λόγου χάριν για πρώτη φορά μαθαίνω ότι ο **Παύλος Μελάς ηγέτο ενός σώματος 80 ανδρών, εθελοντών Μακεδονομάχων, που στην πλειοψηφία τους ήταν Κρητικοί.**

Για πρώτη φορά, επίσης, άκουσα από τα χείλη του Δ/ντου του μουσείου της Κοζάνης ότι **οι Κρήτες Μακεδονομάχοι, ήταν περισσότεροι από τους Μακεδονομάχους όλων μαζί των άλλων περιφερειών της Ελλάδος.** Εσείς το ξέρατε;

Για σας και την επόμενη φορά περισσότερα.

Ιωάννης Προεστάκης.

Η ροδαρά μας

Ρόδα, διατσέντα, γιασεμιά, κρίνα και μενεξέδες,
μια ροδαρά αρμενιανή σας φέρν' απ' τσι μπαξέδες.

Μαντινάδες

Σαν τη φωτιά του πιπεριού
μ'έκαψε το φιλί σου
κι ο νους μου στα βουνά κρατεί
γι' αγάπη edική σου.

Σαράντ'άγοι βοηθάτε μου
να μπω να τη φιλήσω,
κι άλλοι σαράντα τέσσερις
να φέγγω να πορίσω.

Κόψε τη λέω την κλωστή
κι απ'όπου θέλεις κόψε,
κι αμοναχή 'μουν οψαργάς,
κι αμοναχή κι απόψε.

Το μόσχο κάνω καφαλί
και την κανέλα γιόμα,
τη ζάχαρη γλυκομασώ
και σε φιλώ στο στόμα.

Αλάργο σου, κι αλάργο μου,
μακρυνά σου και μακρυνά μου
φωτιά βαστούν τα ρούχα σου,
μην κάψουν τα δικά μου.

Μαρία Λιοδάκη

Αινίγματα

Το νερό π'ούλα τα σβήνει, εμέν' ανάφτει και
με καίει.

(Σιμοζφου ο)

Πόδια με δίχως γόνατα, κοιλιά με δίχως ράχη,
λαιμός με δίχως κεφαλή, κι είντα οζό να τα 'χει

(Γκρο ο)

Ανοιγοκλεί ο μαλλιαρός και μπαίνει ο χαρο-
κόπος.

(Γουδκ-γκρο)

Άγου χάριν

Φλογάτη, γελαστή, ζεστή, από τ'αμπέλια απάνωθεν
εκοίταγε η σελήνη
κι' ακόμα ο ήλιος πύρωνε τα θάμνα, βασιλεύοντας
μες σε διπλή γαλήνη.

[.....]
Και κάτου απ' την κληματαριά την άγουρη μ'επρόσμενε,
στο ξάγναντο το σπίτι,
στρωτό τραπέζι, κόφεγγε, λυχνάρι ομπρός του κρεμαστό,
το φως του Αποσπερίτη.

Εκεί κερήθρα μόφερε, ψωμί σταρένιο, κρύο νερό
η αρχοντοθυγατέρα,
απούχε από τη δύναμη στον πετρωτό της το λαιμό
χαράκι ως περιστέρω

που η όψη της, σαν της βραδιάς το λάμπο, έδειχνενιάφωτη
της παρθενιάς τη φλόγα,
κι απ' τη σφιχτή της ντυμασιά στα στήθια της τ' αμάλαγα
χωρίζ' ολόρτη η ρώγα

που ομπρός από το μέτωπο σε δύο πλεξούδες ταμαλλιά
πλεμένα είχε σηκώσει,
σαν τα σκοινιά του καραβιού, που δε θα μόρει η φούχτα μου
ναν της τα χερακώσει.

[.....]
Εκεί, τ'αηδόνια ως άκουγα, τριγύρα μου, και τους καρπούς
γευόμουν απ' το δίσκο,
είχα τη γέψη του σταριού, του τραγουδιού και του μελιού
βαθιά στον ουρανόσκο...

Σα σε κυβέρτι γυάλινο, μέσα μου σάλευε η ψυχή,
πασίχαρο μελίσσι,
που όλο κρυφά πληθαίνοντας γυρεύει σμάρια ωσάντσαμπιά
στα δέντρα ν' αμολήσει.

Κι ένιωθα κρύσταλλο τη γη στα πόδια μου αποκάτωθε
και διάφανο το χώμα,
γιατί πλατάνια τριέτικα τριγύρα μου υψωνόντανε
μ' αδρό, γαλήνιο σώμα.

Εκεί μ'ανοίξαν το παλιό κρασί, που πλέριο ευώδιασε
μες στην ιδρένια στάμνα,
σαν τη βουνίσια μυρουδιά σύντας βαρεί κατάψυχη
νύχτια δροσιά τα θάμνα...

Φλογάτη, γελαστή, ζεστή, εκεί η καρδιά μου εδέχτηκε
ν' αναπαυτεί λιγάκι
πα σε σεντόνια ευωδερά από βότανα και γαλανά
στη βάψη από λουλάκι ...

Άγγελος Σικελιανός (1884-1951)

Αροιμίες

Χοντρή γουλιά μην πάει κάτω. Μια φορά, λέει,
ήταν ένας βοσκός και νήστευε για να μεταλά-
βει. Πριχού μεταλάβει επήγε στον γέροντα να
ξεμολογηθεί και τον ερώτηξε αν είναι αμαρτία
που στέκεται από πάνω στο γάλα και ρουφά
τον ατμό όταν βράζει για να κάμει τυρί. «Δεν
πειράζει τέκνον μου», του λέει ο παπάς, «χοντρή
γουλιά μην πάει κάτω».

Εμετάλαβε ο βοσκός, εγύρισε στο μιτάτο και
ξαναρχίνηξε τη δουλειά του. Επέρασε καιρός,
ήρθαν κι άλλες σαρακοστές. Ο βοσκός ενήστευε
πάλι για να μεταλάβει κι έκανε και το τυροκομίο
του, στέκοντας πάνω από το καζάνι με το γάλα
που έβραζε, τότε-τότε ερρούφα μια ρουφιά με
το μικιό κονταλάκι.

«Αί, δεν πειράζει, έλεγε, χοντρή γουλιά μην
πάει κάτω».

Ευαγγελία Φραγκάκη, 1949

Δεσπότη αρματώνομε ή γάιδαρο σαμαρώνομε;
Το φώναξε κάποιος αφελής παπάς στο εκκλησία-
σμα που θορυβούσε. Είναι γνωστή η τελετή του

επισήμου ντυσίματος των αρχιερέων στη μέση της εκκλησίας. Οι παπάδες του χωριού προσφέρουν ένα-ένα τα άμφια στο Δεσπότη ψάλλοντας αντίστοιχους ύμνους. Το θέαμα είναι γραφικό και ιεροπρεπές και το εκκλησίασμα συνωστίζεται για να δει. Σε μια τέτοια στιγμή αταξίας φώναξε ο χωρικός παπάς τον παρομοιοτικό του λόγο (αξιοπρόσεκτο και το «αρματώνε»).

Δημ. Λουκάτος, 1972

αθαρογλωσσίδι

Από κάτω σε μια σφάκα είχα μια μεγάλη φλάσκα και παράγγελα τσι σφάκας:

Σφάκα βλέπε μου τη φλάσκα, σφάκα βλέπε μου τη φλάσκα, σφάκα βλέπε μου τη φλάσκα.

Ευαγγελία Φραγκάκη, 1949

θιβολές

Αιωνία σου η μνήμη γουρούνα!

Μια φορά ένας είχε μια γουρούνα. Μέσα σ' έναν κήπο είχε φυτέψει κορκάρι (=κρεμυδάκι). Εβγαλε το κορκάρι, κι' ύστερα απόλυσε τη γουρούνα να βοσκήσει. Η γουρούνα σκάβοντας με τη μουντσούνα, ήβρε ένα κακάβι (=χίτρα) φλωρί. Το πήρε κείνος το φλουρί και γίνηκε πλούσιος. Αυτός ο άνθρωπος έκαμε διαθήκη κι' είπε:

«Αν ψοφήσ' η γουρούνα και ζω εγώ, θα τη θάψω και θα την παραχώσω, κι αν πεθάνω μπροστά θα τη χώσουν (=θάψουν) τα παιδιά μου». Η γουρούνα ψόφησε άμα έξιζε αυτός. Πήε την έθαψε.

Ο παπάς έκαμε παράπονο: «Τους ανθρώπους μοναχά θάβουνε, όχι και τα ζώα!»

Εκείνος είπε στον παπά: «Αυτή η γουρούνα μου γέννησε πολλά γουρουνόπουλα!...»

Ο παπάς πήγε στο Δεσπότη και του λέει αυτό που'γινε. Ο δεσπότης κάλεσε εκείνον που είχε τη γουρούνα και τον ρώτησε, γιατί την έθαψε την γουρούνα.

«Δέσποτα μου, λέει, σε σένα θα ειπώ την αλήθεια. Στον παπά δεν την είπα, μην το μαρτυρήση στους Τούρκους και χάθηκα τότε. Θα μου γύρευαν ό,τι κι αν είχα και δεν μπορούσα να γλυτώσω ούτε τα δικά μου... Αυτή η γουρούνα, εκεί που'σκαβε, μου ξέχωσε ένα κακάβι φλωρί, κι' άφηκε διαθήκη πενήντα λίρες για τη Μητρόπολη!»

«Α, τότε καλά έκαμες, βλογημένε! Τώρα θα γράψω εγώ στον παπά!»

Εγραψε ο Δέσποτας στον παπά: «Παπά μου, να χώσης και να παραχώσης τη γουρούνα!...»

Μακεδονική αφήγηση (Χάσια) από τον Δημ. Λουκόπουλο, «Λαογραφία», τόμ.ΣΤ' (1917-8), σελ. 105, όπου και σημειώσεις Ν.Γ Πολίτου, για τις διεθνείς παραλλαγές της, Βλ. και Παροιμίες, τόμ. Δ', σελ. 103. Δημ. Λουκάτος, 1972

Της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περβόλια
Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Το γραμματσάκι του γέρω

Ξύρισμα και φύτεμα τη κεφαλής μας τη ζαβής

λεγά σου, σύντεκνε αναγνώστη στο περασμένο γραμματσάκι, τα βάσανα που πέρασα στην πρωτεύουσα, όπου βρέθηκα τον περασμένο Αύγουστο, για να μ'αφαιρέσουν οι γιατροί τον κάτω προσάτη του μαρμαφετιού και τον απάνω καταρράχτη του ματιού. Και απροσπάτετος κατόπιν και με ξεθολωμένο τ'αμάτι από την αράχνη του καταρράχτη, είπα να βολιτάρω στη μεγαλόπολη ν'αγοράσω καινούργια στιβάνια και κιλότα, να μαρμαπεριστώ κιόλας σε κιανένα μαρμαπέρικο της προκοπής, για να πάω στη γρά μου στο χωριό καινούργιωμένος «αναπαλαιωμένος» καθώς κάνουν και στα χτίρια τα παμπάλαια.

Μπαίνω το λοιπόν στο πρώτο μαρμαπέρικο που μ'απάντηξε στο δρόμο.

- Ωρα καλή, τώνε κάνω.
- Καλώς το γέρω.
- Να με μαρμαπερίσετε, λέω.
- Εμείς, μου λένε, μάρμπα, το μόνο που αναλαβαίνουμε είναι να σου τήνε ξυρίσομε.
- Είντα θα μου ξυρίσετε, μορφοί πεζεβεγγηδες

- Την κεφαλή σου, μου κάνουν. Και μου δείχνουν το' άλλους μουστερήδες¹ από κάθουντανε στσι πολυθρόνες, που των είχανε καμωμένες γουλι το κεφαλές.

- Είντα, ψειριάσετε μορφέ και ξυρίζετε σύρριζα την κεφαλή σας; τσι ρωτώ.
- Η μόδα το καλεί, μ'απαντούν.
- Να τήνε χε... τη μόδα σας, σπανομαρίες, τώνε κάνω και σηκώνομαι και φεύγω.

Κι ως εξεπόρτισα, πήρα πάλι τσι δρόμους και πέφτω σ'άλλο μαρμαπέρικο.

- Να μπώ, λέω τ'απατού μου, μέσα.

Κι ως επέτησα τον πόδα μου σ'έκεινο το μαγαζί θωρώ να μ'υποδέχονται χαμογελαστοί οι μαγαζάτορες, καθώς με θωρούσαν με τα στιβάνια και την κιλότα. Θωρώ και τσι πολυθρόνες, σαφίς¹⁰ φαλακρούς είχανε, και τώνε πασπατεύανε τσι κεφαλές τώνε τσι μαγλινές και τσι βωλοσέρνανε² με μηχανήματα. Νιους μάλιστα του'χανε βγαρμένη μια λουριδα πετσάλιδα³ τη κεφαλής, κι εφώνιαζε κι εδέροντανε από τσι πόνους ο άνθρωπος.

- Ωρα καλή, τώνε κάνω.
- Καλώς τον πατριώτη.
- Να με μαρμαπερίσετε θέλει;
- Εμείς μου λένε, μαρμαπαδάκι, μόνο φντεύομε τρίχες στσι κεφαλές, κι εσύ, να δοξάζεις τον Γιαραμπή, μ'ούλα σου τα χρονάκια μαλλιαδούρα⁴ έχεις σαν του κοπελιού, πυκνή κι άβλαβη.

- Ούλοι σας είσατε, λέω τότες, στσι μουστερήδες που κάθουντανε στσι πολυθρόνες, για το φρενοκομείο. Άλλοι πλερώνετε τα μαλλιοκέφαλά

σας να σπέρνετε τρίχες στσι κεφαλές σας τσι ζαβές, κι άλλοι που τα 'χετε σκουφίδες⁵ τα μαλλιά, δίχως να 'χετε και μυαλά, ξυρίζετε σύρριζα τσι κεφαλές σας για να'σαστε τση μόδας του κερατά. Γιούλιμπρίνερ τήνε λένε οι Αμερκανοί την ξυρισμένη κεφαλή και τήνε κάνουνε και κινηματογράφο, και πλερώνουνε τα δολαριά τους άλλες άμυαλες κεφαλές να τήνε δούνε στο πανί και στο γυαλί.

Παίρω πάλι τσι δρόμους, γυρεύοντας κουρέα. Και για να μην τήνε ξαναπάθω, ρωτώ ένα πολισμόνο που μ'απάντηξε.

- Μαρμαπέρικο, κουμπάρο, που θα βρώ;
- Σοντήρα⁶, μου λέει, κι όπου δεις ταμπέλα να γράφει κομώσεις ανδρών-γυναικών να μπεις.
- Κουρείο σκέτο των αντρών, του κάνω, δεν έχετε; Ούλα τα κάμετε αρσενικοθήλυκα, σούνι σεξ-λυσσέξ, ως τα λέτε.

- Να σου πω, μάρμπα, μου λέει, τέτοιο παλιομοδίτικο κουρείο που γυρεύεις, μόνο σε κιανένα ΚΑΠΗ ή γεροντοκομείο θα βρεις. Μα γιάντα δεν μπαίνεις στο διπλανό κομμωτήριο να κάμεις τη δουλειά σου. Να σου κόψουνε και τα νύχια χεριών-ποδιών.

Πεντικιούρι να πεις τσι κομμώτριας, πως θέλεις να σου κάμει. Κι εκείνη θα σου βγάλει τα στιβάνια και τα τουσουράπια και θα σου κάμει μασάζι και όποιαν άλλη μάλαξη και περιποίηση γυρέψει τ'αχείλι σου.

- Εγώ, μορφέ πατριώτη, να μπω σε τέθιοα μαγαζιά, να νταραβερίζομαι με γυναίκες και να με μαλάσουνε θηλυκά; Να πάω θέλει τότες να ξυρίσω τα μουστάκια μου να τα πετάξω στσι κατσιγάρους⁷. Να τύχει μάλιστα να περνά και κιανείς Αρμενιανός να με δει να πάει να με κάμει ντυντούκι⁸ στο χωριό, να με πάρουνε με τσι γκαζοντενεκέδες και στσι χουβές⁹. Και ποιός θα βαστάξει ύστερα και τη γρά, που σαν τον σάρακα¹⁰ θα με τρώει η γλώσσα τζη από το πρωί ως το βράδυ, χώρια την κρεβατομουρμούρα:

- Γιαέ μορφέ ομορφονιός να μου θέλει μασάζια και παπαρίσματα¹¹ ο βιόλος¹²!
- Εξεκουθιάσκηκες¹³, μορφέ κουζούλακα¹⁴, εδά στα γεραθειά σου και πάεις να ξεγυβεντίσεις¹⁵ και το σπίτι σου;
- Σπολλάτη¹⁶, λέω στον πολισμόνο και να τα χαιρέστε τα μαρμαπερικά σας και τα καλιμέντα¹⁷ τους.

Παίρω πάλι τσι δρόμους τη πρωτεύουσας κι άλλα παλαβά απαντώ:

Μαγαζιά θεόρατα για αδυνάτισμα λέει, με

☞ συνέχεια από τη σ. 5

πανάκριβους δασκάλους να διδάσκουν την αναφαγιά¹⁸ και το πώς θα σε κάμουνε τσίρο και σπαούλι¹⁹, να μη μπορείς να σταθείς στα πόδια σου, στύλ, λέει, στύλο τ'ασφεντιλιάς²⁰. Μόδα, λέει, κι ετούτη του κερατά.

Άλλοι πάλι, παρέκει, ζωγραφίζουν και φυτεύουνε φρύδια, νύχια, ματοτσίνουρα, φουσκώνουνε βυζιά γυναικών, ξεβάφουν μαλλιά και τα βάφουνε κίτρινα, κόκκινα, πράσινα, μόνο πράσινα τ'άλογα δεν είδα να βάφουνε. Άλλοι τρυπούσανε μύτες, κούτελα, πηγούνια και αφτιά γυναικών και αντρών, περνώντας τους χαλκάδες και πέτρες γυαλιστερές, άλλοι στολίζαν αφαλούς, που τσι πετάξαν όξω από τα βρακιά κάνοντάς τους θέατρο, άλλοι σταμπάρανε μπράτσα και γδυμένες πλάτες, άλλοι περνούσαν βραχιόλια και χαϊμαλιά σ'αστραγάλους, άλλοι κουρεύανε, χτενίζανε και καλικώνουνε σκύλους, άλλοι σιδερώνανε, ξεντώνανε και μαγλινίζανε μάγουλα γυναικών, να μη δείχνουν τα χρόνια τα παντέρμα

που περνούν, μα μ'ούλες τσι σολομονικές και τα μαγλινίσματα φαίνονται πως είναι γερασμένα τα ευλογημένα. Κι άλλοι, αλλ' αντ' άλλων κάναν ν'αναποδογυρίζουνε τη φύση των πραγμάτων, μ'αναφιλέ²¹...

Ούλα τούτα κι άλλα ξερατά χειρότερα απάντουνα όσο πορπάτουνα, ώσπου απορπίστηκα²² και εκαβαλίκεψα το παπόρι κι ήρθα στο χωριό πριχού²³ τροζαθώ κι εγώ και γυρεύω να μου περάσουνε κερκέλους²⁴ και χαϊμαλιά σε μύτη και σ' αφτιά.

Χαιρετώ σε το λοιπόν, σύντεκνε αναγνώστη, τραγουδώντας σου το παλιό αρμενιανό μαντιναδάκι που τραγουδία στο πλατανόδροσιό ο Στρατής:

**Για τούτονά 'μαι 'γω κακός,
για τούτονα μανίζω
γιατί θωρώ παράξενα
και δεν τα νταγιαντίζω.**

Ο ΓΕΡΩ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

1. μονστερής = πελάτης
- 1^ο. σαφίς = διαρκώς
2. βολοσέρνω = ισιώνω το οργωμένο χωράφι
3. πετσαλίδα = δέρμα
4. μαλλιαδούρα = πυκνό φουσκωτό μαλλί
5. σκουφίδα = μαλλιαδούρα
6. σοντήρα = κοίταξε προσεκτικά
7. κατογάροι = τα καταθάια, η μούργα του λαδιού
8. ντουντούκι = βούκινο
9. χουβές = γιουχάισματα
10. σάρακας = πριόνι
11. παπαρίσματα = χαιδέματα, κανακέματα
12. βιόλος (θηλυκό: βιόλα) = λουλούδι
13. ξεκουθιάστηκες = τρελάθηκες εντελώς
14. κουζούλακας = ο τρελός (κουζουλός) σε νεπρεθτικό βαθμό
15. ξεγυβεντίζεις = κατεξευτελίζεις
16. σπολλάτη = ευχαριστώ
17. καλμέντα = καλά αποτελέσματα
18. αναφαγιά = ανορεξία
19. σπαούλι = κορδόνι (λεπτός σαν κορδόνι ήταν παλιός Αρμενιανός, γι' αυτό τον είχαν παρονομάσει Σπαούλη).
20. ασφεντιλιά = ασφιδέλος
21. αναφιλέ = μάταια
22. απορπίστηκα = απελπίστηκα
23. πριχού = προτού
24. κερκέλους = κρίκους

Ενα ποίημα του 1907 για τον ιστορικό πλάτανο των Αρμένων

Το ποίημα του 1907 για τον ιστορικό Πλάτανο και τα σχετικά σχόλια δημοσιεύτηκαν στα «Χανιώτικα Νέα» της 22ας Ιουλίου 2005. Δημοσιεύοντάς το όμως σήμερα μετά τον αφανισμό του ιστορικού αυτού μνημείου της κρητικής ιστορίας, θα ταίριαζε καλύτερα να θέταμε ως τίτλο:

Μνήμη Ιστορικού Πλατάνου Αρμένων.

Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ

ΔΙΑΒΑΣΑ στα «Χανιώτικα Νέα» το σχόλιο του συναδέλφου Κακατσάκη Βαγγέλη, για το βιβλίο «Ο Πλάτανος στη φύση, στη ζωή και στην ιστορία της Κρήτης». Βιβλίο εκλεκτών και φωτισμένων συναδέλφων σχολείων του Ηρακλείου, με την συνεργασία μαθητών τους και Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων και μεταξύ αυτών και του αγαπητού συναδέλφου Αντώνη Στιβακτάκη, με τον οποίο είχα τη χαρά να επικοινωνήσουμε με επιστολές παλαιότερα. Ο αγαπητός Βαγγέλης στην παρουσίαση του βιβλίου, αναφέρει ότι, στο βιβλίο καταγράφεται η σχέση του πλατάνου με τη

μυθολογία, την τοπική ιστορία και λαϊκή παράδοση και τέλος ότι καταγράφονται διάσημα-επώνυμα πλατάνια της Κρήτης. Θεώρησα ότι ένας απ' αυτούς τους πλατάνους είναι και ο γιγαντιαίος πράγματι πλάτανος των Αρμένων Αποκορώνου για τον οποίον και παλαιός συνάδελφος το 1907, τον ύμνησε κατά κάποιον τρόπο και θα παραθέσω το σχετικό ποίημα του αιμνήστου και πολυγραφοτάτου συγγενούς μου δασκάλου με τίτλο: «Στο γέρω-Πλάτανο των Αρμένων».

Σημ. Δάσκαλος Ιωάν. Δημοκρ. Περράκης από τα Μαχιά Κακοδικίου Χανίων, με το ψευδώνυμο Δημόδοκος-Ι.Αλφιέρης.

Στο Γέρω-Πλάτανο των Αρμένων

Γέρω! που προς τον ουρανό την κορυφήν σου υψώνεις, περίφανα και γύρω σου τα άνθη καμαρώνεις που στρώνουνε το δροσερό κι ολόγλωρο λιβάδι, που κύκλω σου ξεπλώνεται όπου σε περιβάλλει. Πόσους αιώνες πέρασες! Πόσους ανέμους είδες και στη σκιά σου αθάνατε πόσους ανθρώπους πήρες! πόσα θα ξέρεις να μας πης. Πόσα να ιστορήσης γι' αυτήν τη γην που σ'έθρεψε που σ'έκαμε ν'αυξήσης, να γίνης τόσος γίγαντας!... Α! ξέρω δεν μιλείς. Δεν καταδέχουσαι σ'εμάς να πης... Αλλά θωρείς. Θωρείς εκεί απέναντι την άλλη γριά Μαδάρα και κάτω προς τη θάλασσα της Σούδας τα κανάλια. Οι τρεις σας λέτε ό,τι 'χετε ως τώρα παθημένα, Α, τι φιλιιά που έχετε! Τι βλέπω από το δώρο που στέλνει

εις τη ρίζα σου το χιονισμένο όρος. Νερό, ποτάμι ολόκληρο, διάφανο σαν καθρέφτης δικό σου, μα δεν το κρατείς, τ'αφήνεις για να ρεύση στη θάλασσα... Πόσες φορές από την ίδια ρίζα η ίδια στάλα θα περνά ν'ακούει ιστορία, να λέγη εις την θάλασσα όταν θα πάη τρεχάτη και πάλι απ' τον ουρανό τον ίδιο δρόμο θα'λθη. Πόσα ακόμη πλάτανε θα δης! Πόσα θα μάθης, πόσες στον ίσκιό σου γενιές στο μέλλον θα σκιάσεις! Εδώ' η αύρα της ξηράς εκείθε η θαλασσία την ιδιικήν των εις εσέ δωρούνε αθανασία...

Εν Αρμένιοις (υπό τον Πλάτανο)
21 Μαΐου 1907 «Δημόδοκος»

*Ανάθεμά ται και τσ' ελιές και να ξεριζωθούνε
πόσες αγάπες γίνονται ώσπου να μαζωχτούνε.*

Πλησιάζοντας την περίοδο της ελαιοσυλλογής, κύρια γεωργική απασχόληση τους επόμενους μήνες, αξίζει να δούμε μερικά ποιοτικά χαρακτηριστικά του λαδιού, πώς διακρίνονται και τι σημαίνουν.

Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ του ελαιολάδου ακολουθεί διεθνείς σταθερές που διαχωρίζουν τον τρόπο παραγωγής, το βαθμό της οξύτητας και βασικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά. Ωστόσο οι ειδικοί γεωσιγνώστες ανιχνεύουν τη γεύση και το άρωμα του ελαιολάδου. Τα χαρακτηριστικά αυτά (γεύση και άρωμα), σε συνδυασμό με το χρώμα του, αποτελούν τις τρεις δειγματοληπτικές σταθερές που χρησιμοποιούνται διεθνώς για την αξιολόγηση και την ποιοτική κατάταξη του προϊόντος. Η ρευστότητα και η αρμονική - ισορροπημένη σχέση των χαρακτηριστικών του ελαιολάδου συμβάλλουν στην τελική αξιολόγηση του.

Ένας έμπειρος γεωσιγνώστης ανιχνεύει τα χαρακτηριστικά του λαδιού ξεκινώντας από το χρώμα, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει το βαθμό ωρίμανσης του ελαιοκάρπου πριν από τη συγκομιδή του, τον τρόπο εκθλίψεως, τον τρόπο παραλαβής του ελαιολάδου και άλλα.

Το χρώμα του ελαιολάδου μπορεί να ποικίλει από βαθύ πράσινο μέχρι χρυσαφί, με πολλές ενδιάμεσες και άλλες αποχρώσεις. Αυτό εξαρτάται από τις ουσίες που κυριαρχούν και οι οποίες οφείλονται εν πολλοίς στον ελαιοκάρπο από τον οποίο παράγεται το λάδι. Αν κυριαρχεί η γλωροφύλλη, το χρώμα του λαδιού είναι πράσινο ή, καλύτερα, έχει αποχρώσεις του πράσινου χρώματος. Αν κυριαρχούν οι καροτίνες, οι αποχρώσεις είναι χρυσίζουσες.

Ο ελαιοκάρπος που μαζεύεται γενικώς στην αρχή της περιόδου συγκομιδής δίνει πράσινο χρώμα, λόγω των μεγάλων ποσοτήτων γλωροφύλλης που περιέχει. Αν μαζευτεί ώριμος, θα κυριαρχήσουν οι καροτίνες στο ελαιολάδο. Και το πράσινο ελαιολάδο και το χρυσίζον μπορεί να είναι πολύ καλής ποιότητας. Ένα θολό λάδι μπορεί να είναι πολύ φρέσκο και να μην έχει κατασταλάξει ακόμη.

Η γεύση και τα αρώματα Η ανάδειξη αρωμάτων που θυμίζουν φρούτα ή έχουν οσμή ελαίου που μόλις βγήκε από το λιοτριβί εκτιμούνται ιδιαίτερος και θεωρούνται αρετές. Όπως συμβαίνει και στο κρασί, οι γεωσιγνώστες προσπαθούν να ανιχνεύσουν οσμές που γίνονται ευχαρίστως δεκτές και που θυμίζουν άλλα προϊόντα (πχ. φρούτα, όπως μήλο, ξηρούς καρπούς, κλπ).

Η πικρίζουσα γεύση φανερώνει ελαιολάδο που ο καρπός του μαζεύτηκε πριν ωριμάσει (άγουρος). Η πικρή γεύση εντείνεται κατά πολύ αν παραμείνουν φύλλα ελιάς μέσα στον ελαιοκάρπο και αλεστούν (πολτοποιηθούν) μαζί του. Η γεύση φρούτων φανερώνει ώριμο ελαιοκάρπο και ισορροπημένα χαρακτηριστικά. Είναι καθαρά θέμα εμπειρίας και γνώσης η διάκριση

από την ελιά στο λάδι

Α ΜΕΡΟΣ

των γεύσεων του ελαιολάδου. Οι δυσάρεστες οσμές αποτελούν σημαντικό μειονέκτημα του λαδιού. Τα προϊόντα με δυσάρεστη οσμή πρέπει γενικώς να αποφεύγονται. Τέτοιες οσμές (και γεύσεις) μπορεί να είναι η μούγλα, η χωματίλα κλπ. Η ευχάριστη οσμή και γεύση υποδηλώνουν ιδιαίτερα γνωρίσματα τα οποία είναι δυνατόν να οφείλονται στην περιοχή στην οποία καλλιεργούνται τα ελαιόδεντρα αλλά και στον τρόπο καλλιέργειας. Η γεωσιγνώσια δείχνει ακόμη αν έχει συντηρηθεί σωστά το προϊόν και αν έχουν διατηρηθεί τα χαρακτηριστικά του. Γενικώς, το ελαιολάδο που παράγεται με ήπιους τρόπους και σύγχρονη τεχνολογία χωρίς υψηλές θερμοκρασίες παρουσιάζει εξαιρετικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Η οξύτητα

Ο βαθμός οξύτητας του ελαιολάδου υποδηλώνει την περιεκτικότητα του προϊόντος σε ελαϊκό οξύ. Γενικώς, βρώσιμο ελαιολάδο θεωρείται, με βάση τις οδηγίες του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου, εκείνο που η οξύτητα του δεν ξεπερνά τους 3.3 βαθμούς (3.3%). Στις ελληνικές ελαιοπαραγωγικές περιοχές καλό λάδι θεωρείται εκείνο που η οξύτητα του δεν ξεπερνά το 0.5% σε περιεκτικότητα ελαϊκού οξέος (0.5 βαθμούς).

Το ελαιολάδο με αυξημένη οξύτητα κάνει "αισθητή" την παρουσία του στη στοματική κοιλότητα, προσδίδει

μιαν ιδιαίτερη "τσουχτερή" επίγευση και το κάνει να μην είναι τόσο ευχάριστο. Ο τρόπος συγκομιδής, αποθήκευσης και εκθλίψεως μπορεί να επηρεάσει το βαθμό οξύτητας. Οι παραγωγοί βιολογικού ελαίου τείνουν να καθιερώσουν τη μεταφορά στο ελαιοτριβείο όχι με σακιά αλλά με κιβώτια, όπου δεν πιέζεται και δεν τραυματίζεται ο καρπός. Επίσης, οι παραγωγοί αγνού παρθένου ελαιολάδου φροντίζουν να μην αποθηκεύουν πάνω από μια - δυο μέρες τον ελαιοκάρπο για να αποφύγουν υποβάθμιση του προϊόντος.

Οι κατηγορίες ελαιολάδου

Το ελαιολάδο που είναι ο καθαρός φυσικός χυμός της ελιάς, όπως αυτό βγαίνει από την ψυχή εκθλίψη του ελαιοκάρπου, διακρίνεται στις εξής τρεις βασικές κατηγορίες:

Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιολάδο: είναι ο φυσικός χυμός της ελιάς, χωρίς καμμία επεξεργασία πέραν της εκθλίψεως, του οποίου η οξύτητα δεν ξεπερνά το 1% σε ελαϊκό οξύ. Τυποποιείται με την ένδειξη στη συσκευασία "Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιολάδο".

Παρθένο Ελαιολάδο: είναι ο φυσικός χυμός της ελιάς, του οποίου η οξύτητα κυμαίνεται από 1% έως 2% σε ελαϊκό οξύ. Τυποποιείται με την ένδειξη στη συσκευασία "Παρθένο Ελαιολάδο".

Ελαιολάδο: εξευγενισμένο ελαιολάδο (ραφινέ) το οποίο περιέχει μικρό ποσοστό φυσικού χυμού ελιάς (παρθένο ελαιολάδο), συνήθως 20% έως 30%. Η οξύτητά του κατόπιν της χημικής επεξεργασίας είναι συνήθως χαμηλή, δεν πρέπει όμως να υπερβαίνει το 1,5% οξύτητα σε ελαϊκό οξύ. Τυποποιείται με την ένδειξη στη συσκευασία "Ελαιολάδο", η οποία είναι δυνατόν να παραπλανήσει τους καταναλωτές.

οι παλαικές μας φωτογραφίες

Φωτ 1. Στη φωτογραφία από τα δεξιά ο αξέχαστος Γιώργος Χαρ. Τερεζάκης, ο πατήρ Μάρκος Παπαδάκης, η Ευλαμπία Παπαδάκη, η αδελφή της Ανθούλα, η Ιωάννα Παρτσαδάκη, ο Σταύρος Φυντριλάκης και ο Αντώνης Παπαδάκης. Στη ζωή βρίσκονται ο π. Μάρκος και οι τρεις κοπέλες. Ευχαριστούμε θερμά τον π. Μάρκο που είχε την καλοσύνη να μας παραχωρήσει τη φωτογραφία αυτή.

Συνεχίζομε να δημοσιεύομε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι.

Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσομε να δημοσιεύομε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας. Ευχαριστούμε όλους τους αναγνώστες της εφημερίδας μας που ευγενικά και ανιδιοτελώς συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια. .

Φωτ. 2 Από αριστερά Χαλκιοπούλου το γένος Πριπάκη, Ερήνη Πριπάκη το γένος Κουτσοδάκη από το Φρε, Αθανασία Παντελάκη το γένος Πριπάκη που έμενε στον Τσιβαρά, Κατίνα Φακίρη το γένος Σταύρου Καραγιαννάκη. Φωτογραφία από το αρχείο της Κατίνας Καραγιαννάκη - Φακίρη

Φωτ 3. Επιστρέφοντας από το Νιό Χωριό, από τη γιορτή του Αγίου Θωμά στις 24 Μαρτίου 1955, μέρος από την οικογένεια του Λάμπρο Τερεζάκη, από αριστερά η κόρη του Ανδρονίκη Τερεζάκη, η σύζυγος Σοφία Τερεζάκη, ο Λάμπρος Τερεζάκης, και ο γιος Λευτέρης τερεζάκης. Φωτογραφία από το αρχείο του Λευτέρη Τερεζάκη

Φωτ 4. Από αριστερά Καβρουλάκης Ιωάννης, Φακίρης Χαράλαμπος, Κολόνης Παυλής. Φωτογραφία από το αρχείο της Καβρουλάκη - Φακίνου Άνας.

Οι φωτογραφίες 7 και 8 απευθύνονται στην Θεοδώρα Χαλβαδάκη, μετέπειτα σύζυγο του Εμμανουήλ Καβρουλάκη, αδελφή του εικονιζόμενου Γεωργίου Βασιλείου Χαλβαδάκη, και προέρχονται από το αρχείο Αντώνη Εμμανουήλ Καβρουλάκη

Φωτ 5. Φωτογραφία στην παραλία των Καλυβών στην τοποθεσία «Κουλούκι», όπου έχουν κατασκευασθεί οι εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού. Εικονίζονται από αριστερά ο Παρασκευάκης Μιχάλης και ο αείμνηστος Μαραγκουδάκης Βασίλης. Φωτογραφία από το αρχείο του Μιχάλη Παρασκευάκη.

Φωτ. 7. Χαλβαδάκης Γεώργιος του Βασιλείου.
Στο πίσω μέρος της φωτογραφίας (διατηρώντας την ορθογραφία) αναγράφεται:
Μυτιλήνη 20/4/1922
Αγαπητή αδερφή χαιρε είμαι καλά όπερ επιθυμώ να μανθάνω και δι νμάς πάντοτε. Σου στέλνω αυτή τη φωτογραφία όπου την είχα βγάλει εις τα Χανιά όταν έφηγα την οποίαν μου έστειλαν σήμερα.
Σας ασπάζομε ο Αδελφός σας (Υπογραφή) (Γεώργιος) Βασ. Χαλβαδάκης.

Φωτ 6. Η οικογένεια Αντωνίου Χαιρετάκη. Από αριστερά η Ελένη Χαιρετάκη το γένος Θεοφάνη Γιαπιτζάκη, μπροστά της η κόρη της Κατίνα, και ο Αντώνης Χαιρετάκης έχοντας μπροστά του το γιο του Βασίλη.

Φωτ. 8. Πρώτος από αριστερά ο Χαλβαδάκης Γεώργιος του Βασιλείου. Στο πίσω μέρος της φωτογραφίας (διατηρώντας την ορθογραφία) αναγράφεται:

Δεσποινίδα Θεωδώρα Βασ. Χαλβαδάκη
Εν Χανίοις 9/11/922

Αγαπητοί γονείς ήμε καλά ως αυτό ποθώ και δι νμάς.
Σας στέλνω την φωτογραφία μου με τον εξάδελφο τον Αντώνη Λεκάκη
Ασπάζομε την δεξιά σας
Ο υιός σας (Γεώργιος) Β Χαλβαδάκης Δεκανεύς

οι Αρμένιοι των Γραμμάτων και των Τεχνών

Το 'χουμε ξαναγράψει στην «Ελευθερόπολη», ότι οι Αρμένιοι δεν είναι μόνο Ιστορία, λαμπρή και θαυμαστή, αλλά πως και η σημερινή παρουσία τους είναι γενναία στα Γράμματα, τα συγγράμματα και τα λοιπά πολιτισμικά πράγματα του τόπου. Ο λόγος σήμερα για τον Θεόδωρο Δημ. Μουντοκαλάκη, τον Σήφη Γεωρ. Μιχελογιάννη, τον Λεωνίδα Φ. Καλλιβερετάκη και την Ολυμπία Βεζυρέα-Μαντωνανάκη. Παλιότερες παρουσίες τους στα πολιτισμικά δρώμενα του τόπου τις έχουμε ήδη σημειώσει, γι' αυτό εδώ περιοριζόμαστε μόνο σε εντελώς πρόσφατες.

Θεόδωρος Δημ. Μουντοκαλάκης, «Γύρω από την Ιατρική», Αθήνα, 2005

ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ ΑΥΤΟ ο διακεκριμένος δημοσιογράφος Αντώνης Καρκαγιάννης αφιέρωσε μισή σελίδα μεγάλου σχήματος της «Καθημερινής» της 24^{ης} Ιουλίου 2005, απ' όπου αποσπώμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα :

Αφορμή του σημερινού σημειώματος στάθηκε το κομψό, ολιγοσέλιδο και μικρόσχημο βιβλίο «Γύρω από την Ιατρική» του καθηγητή Θεόδωρου Μουντοκαλάκη (εκδ.Μ.Πιτσιλίδης Α.Ε.). Πρόκειται για συλλογή άρθρων που, από το 2003, δημοσιεύθηκαν στο ένθετο περιοδικό της «Καθημερινής», «Popular Medicine».

Το χάρισμα αυτών των συλλογών, όταν το έχουν, είναι ότι, σε σύντομο και ισορροπημένο κείμενο, ολοκληρώνεται ένα θέμα, ένας συλλογισμός ή ένα ερέθισμα και αυτό το κείμενο, αυτοτε-

λές και άυταρες, είναι η ψηφίδα μιας συνολικής εικόνας. Είναι ταυτόχρονα το «μέρος» και το «όλο». Στο συγκεκριμένο βιβλίο του Θ.Μουντοκαλάκη, το χάρισμα αυτό γίνεται πιο ελκυστικό με την αφηγηματική διαπραγμάτευση των θεμάτων, αποκαλύπτοντας τη δύναμη της αφήγησης όταν καλείται να περιγράψει όχι μόνο τα πράγματα, τα γεγονότα, τις σχέσεις και τις καταστάσεις, αλλά και αφηρημένες ιδέες και συλλογισμούς. Απλά και απείριτα, με συνεχείς αναφορές σε λογοτεχνικά πρότυπα ή αποφθέγματα, ο γιατρός Θ.Μουντοκαλάκης αφηγείται σκέψεις και στοχασμούς από τη μακρόχρονη άσκηση της ιατρικής. [...] Ο γιατρός άλλαξε, η Ιατρική πολύ περισσότερο, αλλά επίσης και ο ασθενής. Ο καθηγητής Μουντοκαλάκης αναζητάει τις πιθανές σχέσεις ανάμεσα σε αυτά τα τρία μέρη. Ήδη, από την εισαγωγή με το έξοχο παράδειγμα από το διήγημα του Τσέχοφ «Οι Εχθροί», επισημαίνει ότι γιατρός και ασθενής είναι δύο προσωπικότητες διακριτές, καθένας έχει τη ζωή του και τα προβλήματά του, συναντώνται, μάλλον τυχαία πλέον, μέσω της νόσου, είναι άγνωστοι και πρέπει να γνωρισθούν, να επικοινωνήσουν και να συνεργασθούν, ακόμα και στις πλέον παράδοξες συνθήκες. Υπάρχει ο γιατρός που σε δέχεται σε ένα γραφείο γεμάτο χαρτιά και αφού ρωτήσει μερικά στοιχειώδη σε στέλνει στα «μηχανήματα» και ακολουθώς στο φαρμακείο. Υπάρχει και ο γιατρός που πριν σε στείλει στα μηχανήματα και στο φαρμακείο, θέλει ο ίδιος να ψάξει το σώμα σου με την αφή, την ακοή και με το βλέμμα. Θέλει να σε γνωρίσει ο ίδιος με τις αισθήσεις και τη νόση και όχι μόνο με τα «μηχανήματα» και τα φάρμακα. Καλός γιατρός είναι εκείνος που έχει το ταλέντο της επικοινωνίας, που δέχεται τον ασθενή ως προσωπικότητα και όχι ως «περίπτωση με νόσημα αναμονής» και συνεργάζεται στενά μαζί του για την ίαση από τη νόσο. Σε αυτόν τον γιατρό ο ασθενής θα εμπιστευθεί το σώμα του και την ψυχή του, αποδεχόμενος γαλήνια ότι στη σκηνή του δράματος εκτός από τους δύο, τον γιατρό και τον ασθενή υπάρχει και ...ο Θεός με την άδηλη βούλησή του [...]

Ένα βράδυ σε νοσοκομείο της Αθήνας που εφημέρευε, στον θάλαμο υποδοχής εκτάκτων περιστατικών, είναι αρκετό να πεισθεί κανείς ότι οι σύγχρονες συνθήκες δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για την άσκηση της ιατρικής όπως τη θέλει και την περιγράφει ο καθηγητής Μουντοκαλάκης. Έχουμε όμως πολλούς λόγους να πιστέψουμε ότι η «απρόσωπη ιατρική» είναι απλώς μια τάση που φαίνεται αναπότρεπτα, συνοδεύει την πολύ μεγάλη κατάκτηση της εποχής μας, ότι η περιθάλψη είναι μαζικό αγαθό. Υπάρχουν και οι αντίστροφες τάσεις.

Σε κάθε περίπτωση η άσκηση της ιατρικής δεν είναι μόνο γνώση. Είναι ταλέντο.

Σήφης Γεωργ. Μιχελογιάννης

Αναπληρωτής καθηγητής
της παιδονευροψυχολογίας
στο Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ Πανεπιστήμιο του Δήμου Χανίων είναι ένας σημαντικός θεσμός, ο οποίος κάνει την επιστήμη «χαρούμενη» προσιτή και «ασμένως»

αποδεκτή από τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Από τους πρώτους διδάξαντες στο Ανοικτό αυτό Πανεπιστήμιο των Χανίων ήταν ο καθηγητής Σήφης Γεωργ. Μιχελογιάννης, ο οποίος και εντυπωσίασε, με τη γλαφυρή και μεστή διδασκαλία

του, στην οποία αναφέρθηκε ο τοπικός Τύπος. Δημοσιεύουμε πιο κάτω σχετικά ρεπορτάζ των «Χανιώτικων Νέων» της 20^{ης} Οκτωβρίου 2005 :

Σε πολλά Ελληνόπουλα η άγνοια διογκώνει ψυχοκινητικά προβλήματα

Σοβαρές ελλείψεις στη διάγνωση και αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχοκινητικής ανάπτυξης των παιδιών παρουσιάζονται στη χώρα μας. Ελλείψεις που έχουν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό με την υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες αλλά και την άγνοια των γονέων και των εκπαιδευτικών. Σημαντικά στοιχεία πάνω σε αυτό το ζήτημα έδωσε στους συμμετέχοντες στα μαθήματα του Ανοικτού-Λαϊκού Πανεπιστημίου του Δήμου Χανίων, ο αναπληρωτής καθηγητής παιδονευροψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης κ. Σήφης Μιχελογιάννης.

«Τα ψυχοκινητικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά είναι ένα θέμα που ενδιαφέρει άμεσα γονείς, παιδίατρος, κοινωνικούς λειτουργούς και γενικά την κοινωνία. Στην Ελλάδα η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού δεν υποστηρίζεται όπως πρέπει, τόσο προληπτικά όσο και σε περιπτώσεις όπου υπάρχει πρόβλημα στην ανάπτυξη του παιδιού ώστε να γίνει μία έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία του», ανέφερε μιλώντας στους δημοσιογράφους ο κ. Μιχελογιάννης, τονίζοντας πως οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν την απαραίτητη υποστήριξη από ειδικούς ψυχολόγους που μπορούν να καταλάβουν περισσότερα για την ψυχοδιαγνωστική ανάπτυξη των παιδιών, ενώ επίσης υπάρχει έλλειψη λογοθεραπευτών. «Σε άλλα κράτη τα παιδιά πάνε στο παιδικό σταθμό και έχουν εξετασθεί από κρατικές υπηρεσίες και τα όποια προβλήματα εντοπίζονται γρήγορα», τόνισε ο κ. Μιχελογιάννης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη οι γονείς να διαβάζουν, να ενημερώνονται και να παρακολουθούν τις σχολές γονέων που λειτουργούν σε κάθε Δήμο.

Λεωνίδας Φ. Καλλιβρετάκης

Διευθυντής Ερευνών, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε.

ΣΤΟ ΠΛΟΥΣΙΟ συγγραφικό έργο του **Λεωνίδα Φ Καλλιβρετάκη** (έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα γύρω από την πολιτική, στρατιωτική, οικονομική και κοινωνική ιστορία του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα), προστέθηκαν τελευταία σημαντικές ιστορικές μελέτες του, οι οποίες περιλαμβάνονται στη δεκάτομη «**Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000**». Έργο συλλογικό, στο οποίο συνεργάστηκαν κορυφαίοι Έλληνες, ιστορικοί, όπως ο αξέχαστος Φίλιππος Ηλιού, ο Σπύρος Ασδραχάς κ.α.

Στην Ιστορία αυτή ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, πραγματεύεται τα θέματα :

«Ενοπλα Ελληνικά Σώματα. Στη δίνη των ναπολεόντειων πολέμων 1798-1815»,

«Κρήτη 1829-1869» και «Κρήτη 1871-1913. Το τέλος της Οθωμανικής κυριαρχίας».

Πρόκειται για μια ευσύνοπτη αλλά μεστή και εύληπτη Ιστορία της Κρήτης, από το τέλος της

Κρητικής Επανάστασης του 1821 ως την Ενωσή της με την Ελλάδα.

Αλλά και στην πρόσφατη βιογραφία του Βενιζέλου «**Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του**», την οποία επιμεληθήκαν οι καθηγητές Θάνος Βερέμης και Ηλίας Νικολακόπουλος, όπου γίνεται μια προσέγγιση βιογραφική του Βενιζέλου και της εποχής του, η συμβολή του Λεωνίδα Καλλιβρετάκη είναι σημαντική, καθώς γνωρίζοντας άριστα τις πηγές της Κρητικής Ιστορίας, πραγματεύεται κρίσιμες στιγμές της, όπως : «Ο Οργανικός Νόμος του 1868», «Η Σύμβαση της Χαλέπας του 1878», «Η παραχώρηση της Αυτονομίας», «Η πορεία προς την Ενωσή».

Ολυμπία Βεζυρέα-Μαντωνανάκη

Ψυχίατρος στο Θ.Ψ.Π. Χανίων

ΜΕ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ που της είναι μεράκι

και πάθος ασχολείται από παιδί. Τα έργα της είναι κυρίως υδατογραφίες, ελαιογραφίες, ζωγραφική με πένακι, ζωγραφική σε γυαλί, ξύλο, πέτρα και πηλό. Είναι από τα ιδρυτικά στελέχη της Εταιρείας Ιατρών Καλλιτεχνών. Έργα

της έχει εκθέσει στα Χανιά, την Αθήνα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις. Πίνακες της βρίσκονται σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ ορισμένοι έχουν χρησιμοποιηθεί για την εικονογράφηση επιστημονικών και καλλιτεχνικών εκδόσεων. Η πρόσφατη έκθεση της στα Χανιά (τέμενος «Γυαλί Τζαμί» στο Λιμάνι) σημείωσε εξαιρετική επιτυχία και οι κριτικές ήταν πολύ επαινετικές από ειδικούς και μη φιλότεχνους επισκέπτες, όπως μπορεί κανείς να αντιληφθεί από τους επαίνους που γέμισαν πολλές σελίδες του σχετικού βιβλίου. Δείγματος χάριν, παραθέτομε, ελλείψει χώρου, τρεις μόνο απ' αυτές :

«Μια συγκίνηση ιδιαίτερη γίνεται πουλί και συναντά τη μουσική των χρωμάτων...δραπετεύει στις ακρογιαλιές του Αλλου και μεγαλώνει τον κόσμο μας. Βλέπω (όχι με τα μάτια) το χέρι που τρέμει, το χρώμα που τρέχει και διαμορφώνει το αδιαμόρφωτο σύμπαν που καταργεί τον χρόνο και τον χώρο... Και μπαίνουμε στο ατέλειωτο ταξίδι ξανά με την Ολυμπία...». Αντώνης Λιοδάκης, ψυχίατρος.

«Πρώτη φορά που είδα την καλλιτεχνική ματιά ενός γιατρού και δη ενός ψυχιάτρου. Παντρεύει την επιστήμη με την τέχνη. Εντυπωσιάστηκα.»

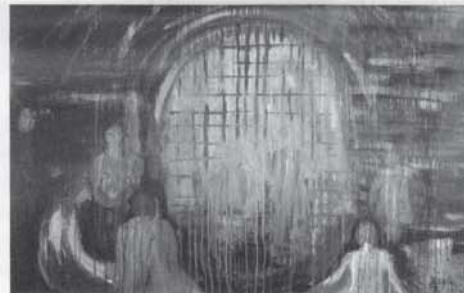
Α. Ρεντούμης, Αναπληρωτής Διοικητής Θ.Ψ.Π.Χ.

«*Το να είσαι ψυχίατρος θέλει κότσια. Το να είσαι ψυχίατρος και να ζωγραφίζεις τις ψυχές θέλει ΔΥΝΑΜΗ. Εσύ τα έχεις και τα δύο. Θεράμ συγχαρητήρια*». Ν.Γεωργουλάκη, Εκπαιδευτικός.

Στην έκθεση και τον πίνακα «**Εγκλεισμός**» της ζωγράφου μας αφιερώνει την δημοφιλή στήλη της στα «Χανιώτικα Νέα», της Τετάρτης 19-10-2005, η εκλεκτή συγγραφέας και δημοσιογράφος Ευδοκία Σκορδαλά-Κακατσάκη, η οποία γράφει :

Οδοιπορικό στην ψύχωση

Μορφές από το πλούσιο ορνυχείο της μνήμης και της ψυχής της η πρόσκληση-πίνακας της Ολυμπίας Βεζυρέα-Μαντωνανάκη που έφτασε τις προάλλες στα χέρια μου.

Τίτλος του πίνακα «**εγκλεισμός**». Ένας «**εγκλεισμός**»-αναγγελία και πρόσκληση μαζί στην 7^η ατομική έκθεση της ψυχιάτρου-ζωγράφου, που έγινε στο τέμενος «Γυαλί-Τζαμί» στο λιμάνι της Πόλης μας από τις 4 έως τις 10 του Οκτώβρη. «**Οδοιπορικό στην ψύχωση**» ήταν ο τίτλος της έκθεσης.

Και ...όχι, δεν πήγα στην έκθεση. Και έχασα τη μεγάλη ευκαιρία να γίνω συνοδοιπόρος της σε μια κατάδυση στα άδυτα της ψυχής κάποιων ζώνεκρων συνανθρώπων μας και κατ'έκταξη στα κατάβαθα της δικής της ψυχής. Δεν κατάφερα να πάω στην έκθεση. Και έχασα τη μεγάλη τιμή να γίνω οδοιπόρος και προσκυνητής στην ανθρώπινη υπόσταση και ψυχή...Ωστόσο, έχω μπροστά μου τον «**εγκλεισμό**» την μικρογραφία καλύτερα του εγκλεισμού, αφού ο πίνακας ελαιογραφία έχει διαστάσεις 80x100. Και προσπαθώ να μαντέψω ... εξ'όνυχος τον λέοντα! Και επιχειρώ μια δική μου προσωπική επαφή και ανάγνωση και κατάβαση σ'έναν χωρο-χρόνο που μου είναι γνωστός και οικείος αφού για πολλά χρόνια υπηρέτησα, μ'όλη τη σημασία της λέξης, ανθρώπους εγκλεισμένους κι απολησμονημένους σε κάποιο ακρόβουνο της απελπισίας και της μοναξιάς...

«Εγκλεισμός»

Η σύνθεση, δαντική στην έμπειυσή της, εκφράζει σε γλώσσα απλή και κατανοητή το αίσθημα της τραγωδίας που ενυπάρχει στην ίδια την πράξη του εγκλεισμού. Ένας χώρος απεριόριστος στον περιορισμό του, υπέρμετρα δυνατός που συνθλίβει με τις τετράγωνες σιδεριές του τα κορμά των εγκλειστων, που απορροφά με άμετρο βάθος και την τρομακτική τελματωμένη υφή του τα πρόσωπά τους. Οι μορφές απομονωμένες σ' ένα διασκορπισμένο σύνολο, τα πρόσωπα, συμπαγείς μάζες δίχως τα χαρακτηριστικά τους μάτια, μύτη, στόμα... εξ'άλλου τί σημασία έχει το πρόσωπο, οι εγκλειστοι είναι όλοι ίδιοι. Ρυθμός αργός, στατικός, κνκλικός, αέναος. Αγωνία και ικεσία στα χέρια που γαντζώνονται σφιχτά στα σιδερένια μαύρα κάγκελα και κοιτάζουν προς την έξοδο, προς ένα λευκό χλεμπονιάρικο φώς...

Αφημένες στο έλεος του εγκλεισμού, οι καθισμένες μορφές εκφράζουν την αποδοχή ενός ανελέητου πεπρωμένου. Οι βίαιες αντιθέσεις των χρωμάτων του πίνακα επιτείνουν την απομόνωση και πείθουν τον θεατή ότι η ζωγράφος όχι μόνο ξέρει αλλά έχει βιώσει την αλήθεια του εγκλεισμού.

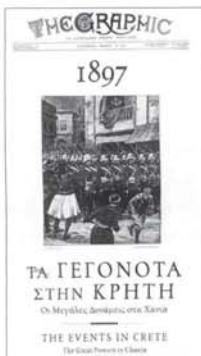
Βιβλίο

Επιμέλεια Χ.Μ.

Μια πολύ σοβαρή, πολλαπλώς χρήσιμη εκδοτική δραστηριότητα σημειώνεται, τα τελευταία ιδίως χρόνια, στα Χανιά, από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», τη Νομαρχία Χανίων, την ΙΛΑΕΚ και άλλους πολιτισμικούς φορείς: Ενοούμε την έκδοση σειράς βιβλίων ιστορικής υποδομής, τα οποία, όπως έχουμε ήδη γράψει σε προηγούμενα φύλλα της «Ελευθερόπολης», αποτελούν πολύτιμα τεκμηριωτικά κείμενα της ιστορίας μας. Πιο κάτω παρουσιάζουμε ορισμένες από τις πρόσφατες αυτές εκδόσεις τις οποίες ελάβαμε.

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων 1897. Τα γεγονότα στην Κρήτη. Οι Μεγάλες Δυνάμεις στα Χανιά, Χανιά 2004

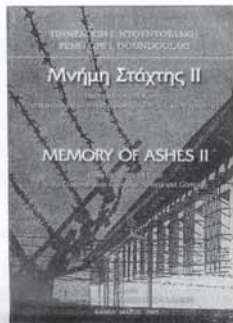
ΕΙΚΟΝΕΣ των γεγονότων του 1897 συνοδευόμενες από εκτενείς λεζάντες στα ελληνικά και τα αγγλικά. Η μετάφραση από τα αγγλικά είναι της Ρούλας Οικονομάκη-Χανιωτάκη. Η φιλολογική επιμέλεια της Αθανασίας Ζώτου. Η εκδοτική επιμέλεια του Νεάρχου Θαλάση και η παραγωγή: Θυμέλη/Μανούση, Χανιά 2005.

Ο Νομάρχης Χανίων κ. Γιώργος Κατσανεβάκης, σε προλογικό του σημείωμα γράφει σχετικά: «Το

1897 ήταν χρονιά ιδιαίτερα κρίσιμη για τους αγώνες των Κρητικών, στην προσπάθειά τους για ελευθερία και για ευόδωση του τελικού σκοπού που ήταν η απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό και η Ένωση του Νησιού με την Ελλάδα.

Η έγκυρη εβδομαδιαία εικονογραφημένη εφημερίδα του Λονδίνου The Graphic αποτυπώνει και σχολιάζει τα γεγονότα της εποχής με εξαιρετικά ενδιαφέροντα τρόπο. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων απέκτησε πρόσφατα τα πρωτότυπα τεύχη της εφημερίδας, τα οποία αναφέρονται στην κρίσιμη περίοδο του 1897. Θεωρήσαμε υποχρέωσή μας να αναπαράγουμε φωτογραφικά, με ειδική αριθμημένη έκδοση, τις εικονογραφήσεις της εφημερίδας The Graphic, τα οποία αφορούν την «κρίση της Κρήτης», για να συμπληρώσουμε το ιστορικό αρχείο του τόπου μας με μια πλειάδα ιδιαίτερα αξιόλογων ντοκουμέντων. Το κοινότοπο «η γνώση του ιστορικού χθες ορίζει σε μεγάλο βαθμό το ιστορικό μας αύριο» είναι πάντα επίκαιρο και εύστοχο».

Πηνελόπη Ι. Ντουντουλάκη Μνήμη Στάχτης II. Από τη μάχη της Κρήτης στα στρατόπεδα συγκέντρωσης Αυστρίας και Γερμανίας». Έκδοση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων, Χανιά 2005

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΧΑΝΙΩΝ κ. Γ. Κατσανεβάκης, προλογίζοντας το βιβλίο, γράφει:

«Στη σημερινή εποχή της έντονης παρακμής, πολλοί επιδιώκουν να ρίχνουν στάχτη στη μνήμη των Λαών. Είναι όσοι ενοχλούνται από την Ιστορία και τα διδάγματά της.

Είναι οι ασπόνδυλοι και αφυδατωμένοι από τις αξίες του Πολιτισμού και των συνεχών κοινωνικών αγώνων για Ειρήνη, Φιλοπατρία, Αλληλεγγύη, Ανθρώπινα Δικαιώματα. Είναι οι επίδοξοι νεκροθάφτες της Ελευθερίας του ύψιστου ιδανικού της Ανθρωπότητας. Είναι αυτοί που στόχο έχουν να μεταλλάξουν τον ελεύθερο πολίτη-γενεσιουργό κύτταρο της Δημοκρατίας- αποκλειστικά σε υποταγμένο

καταναλωτή και δουλοπάροικο, χωρίς Μνήμη, Πίστη και Ταυτότητα.

Απέναντι σ'αυτούς λοιπόν, που θεωρούν ότι ρίχνοντας στάχτη στη Μνήμη μας θα παγκοσμιοποιήσουν την αφροσύνη και την ακρόεστη βουλμία τους, έχουμε χρέος ο καθένας από το μετερίζι του, ν'αντισταθεί.

Η κυρία Πόπη Ντουντουλάκη -καταξιωμένη πνευματική δημιουργός του τόπου μας- αντιστέκεται με το δικό της ευαίσθητο και συγκλονιστικό τρόπο σ'αυτή την πρόκληση:

Αντιτάσσει στη στάχτη της Μνήμης τη Μνήμη της Στάχτης.

Της στάχτης όμως που κρύβει μέσα της τη σπίθα του νοήματος της ζωής και το σπόρο της αναδημιουργίας των αξιών των προγόνων μας.

Οι ιστορικές αυτές μαρτυρίες των επιζώντων Μαρτύρων της Ειρήνης, που με αγώνα και αγωνία συνέλεξε, μετουσιώνουν την Κρητική λεβεντιά σε περηφάνια, καρτερικότητα, αξιοπρέπεια, ελπίδα και αγάπη για τη Ζωή, την Πατρίδα και τον Ανθρώπο.

Χρέος μας να τις διατηρήσουμε στη Μνήμη μας».

Ιωάννης Κ. Λεντάρης - Γεώργιος Ι. Λεντάρης Ιατρικός Σύλλογος Χανίων 1924-1974. Πενήντα χρόνια δράσης και κοινωνικής προσφοράς Ιατρικός Σύλλογος Χανίων, Χανιά 2005

ΑΝΤΙ ΔΙΚΩΝ ΜΑΣ σχολίων, παραθέτομε πιο κάτω αποσπάσματα από τον πρόλογο στο βιβλίο, του πλέον αρμόδιου να κρίνει το περιεχόμενο του βιβλίου και την προσφορά των συγγραφέων: του χωριανού μας ομότιμου καθηγητή Παθολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ.

Θεόδωρου Δ. Μουντοκαλάκη.

Πριν από έξι χρόνια ο κ. Γιάννης Λεντάρης μας είχε αιφνιδιάσει ευχάριστα με το βιβλίο του «Ιατρική και Γιατροί των Χανίων». Με εφόδια του τις σπουδές του είχε

διοχετεύσει τη βαθιά του αγάπη για την ιστορία και τις παραδόσεις του τόπου του σε ομιλίες, μελετήματα και άρθρα, μετά τη συμπλήρωση μιας λαμπρής σταδιοδρομίας στα Ελληνικά Ταχυδρομεία. Ωστόσο, το να γράφεις ιστορία προϋποθέτει κάτι περισσότερο από μόρφωση και συγγραφική δεινότητα. Προϋποθέτει μεράκι. Και ο κ. Γιάννης Λεντάρης από το πρώτο ήδη βιβλίο του απέδειξε ότι ανήκει στην ειδική εκείνη κατηγορία ανθρώπων που βάζουν την ψυχή τους στην αναζήτηση ιστορικών πηγών και νοιάθουν γνήσια απόλαυση όταν φέρνουν στο φως σπάνια ντοκουμέντα.

Την άντληση ευχαρίστησης από αυτού του είδους την ενασχόληση φαίνεται ότι ο συγγραφέας μετέδωσε και στο γιό του (που έχει αρχίσει ήδη τη σταδιοδρομία του ως γιατρός), αφού στο νέο βιβλίο τα ονόματα του πατέρα και του γιου εμφανίζονται μαζί στη θέση των συγγραφέων. Το βιβλίο των Ιωάννη και Γεωργίου Λεντάρη «Ιατρικός Σύλλογος Χανίων, 1924-1974 : Πενήντα Χρόνια Δράσης και Κοινωνικής Προσφοράς» θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η συνέχεια -ή το συμπλήρωμα- του πρώτου. Αυτή τη φορά, η ιστορία της Ιατρικής του Νομού δεν αναφέρεται μέσα από τα πρόσωπα, αλλά μέσα από το συλλογικό τους όργανο, τον Ιατρικό Σύλλογο Χανίων. Κύρια πηγή των συγγραφέων υπήρξαν τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου και τα Μητρώα των μελών του, τα οποία χάρη στη φροντίδα των κατά καιρούς Διοικήσεων του Συλλόγου, διασώθηκαν και διαφυλάχθηκαν μέχρι σήμερα. Όπως σημειώνουν οι συγγραφείς, τα βιβλία αυτά χρονολογούνται από την 8η Ιουνίου 1927, οπότε άρχισε να λειτουργεί ο Σύλλογος κατά τις διαδικασίες που όριζε ο Νόμος. Εν τούτοις, υπάρχουν ενδείξεις για το ότι η ίδρυση του Συλλόγου είχε λάβει χώρα πριν από την ημερομηνία αυτή και πιθανότατα, πριν από μία τριετία. Το βιβλίο χωρίζεται σε έξι κεφάλαια που αναφέρονται σε αντίστοιχες χρονικές περιόδους. [...]

Το βιβλίο των Ιωάννη και Γεωργίου Λεντάρη «Ιατρικός Σύλλογος Χανίων, 1924-1974 : Πενήντα Χρόνια Δράσης και Κοινωνικής Προσφοράς» δεν παρουσιάζει μόνο το ενδιαφέρον που είναι εγγενές χαρακτηριστικό κάθε ντοκουμέντου, αλλά και διαβάζεται ευχάριστα, αφού οι συγγραφείς έχουν φροντίσει να παρεμβάλουν ανάμεσα στα στοιχεία που έχουν αγρεύσει από τα Αρχεία του Συλλόγου, πληροφορίες σχετικές με τη σύγχρονη ιατρική ιστορία του τόπου, όπως είναι το διάταγμα για την αναγνώριση των ιατρικών ειδικοτήτων, η λειτουργία των Δημόσιων και Δημοτικών Νοσηλευτηρίων και Ιατρείων των Χανίων, οι ιδιωτικές κλινικές της πόλης κλπ.

Επιπλέον, σε κάθε κεφάλαιο αναφέρονται περιληπτικά τα γενικότερα ιστορικά γεγονότα της εποχής. Το βιβλίο έχει πλούσια εικονογράφηση : χειρόγραφα πρακτικά συνεδριάσεων, χειρόγραφα μητρώα μελών με εκπληκτική καλλιγραφία, αποκόμματα εφημερίδων, φωτογραφίες προσώπων και κτηρίων, διαφημίσεις κλινικών στον τοπικό τύπο. Τέλος, αξίζει να τονιστεί ιδιαίτερα η ευγένεια και ο σεβασμός -σεβασμός που φθάνει όρια της ευλάβειας- με τα οποία οι συγγραφείς προσεγγίζουν το θέμα τους.

Σήφης Ι. Πετράκης

Ιστορίες της ορεινής μαδαρίτικης γης. Το' Αση-γωνιώτικης ρίζας Α Επαινος Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 2005

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ δικηγόρος, Γενικός Διευθυντής του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», προλογίζοντας το βιβλίο, γράφει :

«Στο βιβλίο αυτό πρόλογος θα μπορούσε να είναι η απόφαση της Ακαδημίας Αθηνών περί απονομής Α' επαίνου στο έργο του Σήφη Πετράκη.

Η αναγνώριση που δίδει προς τον συγγραφέα το ανώτατο πνευματικό Ίδρυμα της χώρας αρκεί, ώστε να μην χρειάζεται πρόσθετη επιβεβαίωση με την παράθεση ενός ξεχωριστού προλόγου. Η αγάπη όμως προς τον τόπο και τους ανθρώπους του, καθώς και η εκτίμησή μου προς τον συγγραφέα δεν μου επέτρεψαν ν' αρνηθώ την τιμητική του πρόταση, να προλογίσω το νέο του

βιβλίο, το οποίο έρχεται να προσθέσει μια ακόμα ψηφίδα στον ύμνο της Ασή Γωνιάς, που με διάφορους τρόπους, εδώ και χρόνια, επιχειρεί να συνθέσει ο Σήφης Πετράκης.

Ο τόνος και σ' αυτό το έργο είναι λυρικός και επικός. Η πληθώρα και η ομορφιά των εικόνων αποδίδουν με τέχνη την περιρέουσα ατμόσφαιρα μιας ξεχωριστής κρητικής αγροτικής κοινωνίας. Ιστορίες με απλούς ανθρώπους, ηρωικές μορφές και γεγονότα που εσφράγισαν την Κρητική και την Ελληνική Ιστορία.

Ιστορίες με απλή υπόθεση, με σπουδαίο όμως εκτόπισμα αξιών, εθίμων και ηθών και με πλήθος ιστορικοκοινωνικά συμβάντα, που αναπαριστούν τους αγώνες και ανασταίνουν μια ηρωική εποχή και εν τέλει πλάθουν τον θρύλο της Ασή Γωνιάς.

Η ηρωική εποχή, το ανυπότακτο φρόνημα των κατοίκων, η θησκευτικότητα, η παράδοση, η απλή ζωή και η πνοή της φύσης συνυπάρχουν και μας δίδουν την εικόνα ενός γνήσιου λαϊκού πολιτισμού με βαθιές ρίζες.

Ενός πολιτισμού, που εξακολουθεί να γοητεύει και να αποτελεί στη σύγχρονη εποχή ένα καταφύγιο γι' αυτούς που θέλουν να ξαναζήσουν την ατμόσφαιρα που αναδύεται μέσα από τους τόπους που περπάτησε η ιστορία. Η μεταφορά αυτή, λαϊκής παραδοσιακής και ιστορικής ύλης, συνδυάζεται με τα ευρηματικά και γεμάτα ζωντάνια και έμπνευση σκίτσα του Χρήστου Πετράκη».

Βικτωρία Θεοδώρου

Οι δεσποινίδες της οδού Λαμψάκου, Αθήνα 2005

ΚΑΙ ΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ βιβλίο που μόλις ελάβαμε, το οποίο εκτός των άλλων αρετών του, αποτελεί και άριστη μαρτυρία για τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης και σπουδών των νέων της αμέσως μετά τον πόλεμο εποχής. Πρόκειται για το βιβλίο της γνωστής ποιήτριας και πεζογράφου Βικτωρίας Θεοδώρου «Οι δεσποινίδες της οδού Λαμψάκου», στο οποίο η συγγραφέας μας περιγράφει, με την τρυφερότητα, τη λεπτότητα, την ευγένεια και την αγάπη που χαρακτηρίζουν τα γραπτά της, τη ζωή μιας ομάδας νεαρών κοριτσιών στη μεταπολεμική Αθήνα, που προσπαθούν να ξεφύγουν από τη μοίρα τους σπουδάζοντας υπό συνθήκες απάνθρωπες και εξουθενωτικές.

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από τις σελίδες 12-14 του εν λόγω βιβλίου.

ΖΕΣΤΑΜΕΝΕΣ από το ρόφημα, που έπιναν στο πόδι, οι μαθήτριες, έβγαιναν στο παγερό ξημέρωμα της αττικής ημέρας και βαδίζοντας γρήγορα πήγαιναν σαν ένα κοπάδι παράξενα πλάσματα προς την κατεύθυνση του μεγάλου νοσοκομείου. Οι δρόμοι έρημοι χωρίς τροχούς, το προάστιο είχε τα παράθυρα κλειστά κι απολάμβανε τα όνειρα της αυγής. Οι Αμπελόκηποι με κήπους τότε και κληματαριές, σανατόρια και νοσοκομεία μέσα στο πράσινο. Χωρίς να σκέφτονται αφήνονταν στο οκτάωρο που ήδη είχε αρχίσει να τις κατευθύνει αμείλικτο. Και γιατί να σκέφτονται; Όλα ήταν προγραμματισμένα και καταγραμμένα.

Οι κοπέλες δεν κρύωναν ποτέ και ούτε ζεσταίνονταν. Φορούσαν την ίδια βαμβακερή στολή χειμώνα-καλοκαίρι, μέσα στα ψυχρά χωρίς θέρμανση τότε θεραπευτήρια. Τα μπράτσα τους γυμνά ως τη μέση του βραχίονα, τα πόδια τους τυλιγμένα στις άσπρες παραολέ κάλτσες, έμοιαζαν μάλλον πέτρινα, μαρμαρένια. Οι βραχίονες όπως έπρεπε να είναι γυμνοί για να μπορούν προπαντός να εργάζονται άνετα και ας προκαλούσαν με το σφιχτό ρόδινο δέρμα.

☞ συνέχεια από τη σ. 13

Οι νυχτερινές αδημονούσαν όρθιες με την σκούρα μάλλινη κάπα στο χέρι, να τις υποδεχτούν και να τους παραδώσουν τη σκυτάλη. Δεν έμοιαζαν για δεκαοχτάχρονες ή εικοσάχρονες κοπέλες οι νυχτερινές, αλλά σαν πλάσματα που έβγαιναν από ένα βυθό. Ωστόσο, υπήρχε μια σπιθα χαράς στα μάτια τους, που τέλειωσε κι αυτή η νύχτα, που δε ναυάγησαν σ' αυτή τη βάρδια. Γι' αυτές ο ήλιος δεν έπρεπε ν' ανατείλλει αλλά να παραταθεί, αν είναι δυνατό, το σκοτάδι για να τους δώσει εκείνη την πολυπόθητη νύστα, τη χαλάρωση και τον ύπνο.

Θα ήθελαν να είναι κουφές και αναίσθητες για λίγες ώρες, να πέσει η ομίχλη της βρεφικής ηλικίας πάνω στα βλέφαρά τους, να έρθει το μητρικό ναυούρισμα αρωγό και να κοιμηθούν το εφτάωρο που θα τις ζωογονούσε.

Πέτρος Πανηγυράκης

Η οικογένεια των Πανηγυράδικων, Χανιά 2004

ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΙΛΟ των Αρμένων, Πέτρο Πανηγυράκη συνταξιούχο δάσκαλο, πήραμε το Βιβλίο του « Η οικογένεια των Πανηγυράδικων» Χανιά 2005, μαζί με μια επιστολή την οποία δημοσιεύουμε στη στήλη των επιστολών.

Στο βιβλίο του ο κ. Πανηγυράκης αναφέρεται διεξοδικά στην οικογένεια των Πανηγυράδικων, τη ρίζα και την ετυμολογία τους, τα ιδιαίτερα έθιμα τους, τις προσπάθειες για τη σύσφιξη των σχέσεων τους και τις συναντήσεις τους, καθώς επίσης αναλυτικά στους κλάδους του οικογενειακού τους δέν-

δρου, με πλούσια βιογραφικά στοιχεία και φωτογραφικό υλικό. Ένα παράδειγμα για μίμηση. Στην επιστολή του γράφει ανάμεσα στα άλλα ο Π. Πανηγυράκης:

... Σας στέλνω ένα βιβλίο μου: «Η οικογένεια Πανηγυράδικων στο πέρασμα των αιώνων». Στο βιβλίο αυτό στη σελίδα 136 φαίνονται οι Πανηγυράδικες στους Αρμένους από μια γυναίκα Αναστασία Πανηγυράκη και από ένα άνδρα Γεώργιο Πανηγυράκη (ίσως αδελφια).

Εάν η συντακτική επιτροπή το εγκρίνει μπορείτε να δημοσιεύσετε το κείμενο αυτό στην «Ελευθερόπολι» για να πληροφορηθούν τις ρίζες τους οι απόγονοι του Γιάννη Παπαγιαννάκη και Αναστασίας Πανηγυράκη και είναι πάρα πολλοί...

G.T.

ΟΙ ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗΔΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΡΜΕΝΟΥΣ

Στους Αρμένους παντρεύτηκε η Αναστασία Πανηγυράκη και ο Γεώργιος Πανηγυράκης περίπου το 1880.

Η Αναστασία με τον Ιωάννη Παπαγιαννάκη έχουν φθαίξει ένα ολόκληρο δέντρο το οποίο παραθέτομε όπως μας το έστειλε η Άννα Παπαγιαννάκη Ζωγραφάκη, την οποία και ευχαριστούμε.

Η Αναστασία Πανηγυράκη και ο Ιωάννης Παπαγιαννάκης έκαναν τον Μιχάλη, την Ελένη, το Σπύρο και το Γεώργιο.

Ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης, έκανε την Μαριάνθη, η Μαριάνθη σύζυγος Δερμιτζάκη έκαναν τον Παύλο, την Ευαγγελία και τη Χρυσή συζ. Αλεξ. Κονταδά.

Η Ελένη σύζυγος Ιωάννη Φραντζεσκάκη έκαναν τον Σταμάτη, τον Μιχάλη, την Ελισάβετ συζ. Αεωνίδα Τζιανουδάκη, την Αναστασία Καλλιγιάννη.

Ο Σπύρος Ι. Παπαγιαννάκης έκανε

α. Την Μαρία σύζυγο Κυριάκου Ατσαλάκη, οι οποίοι έκαναν την Ελένη Ατσαλάκη και τον Κώστα Ατσαλάκη (Μαθηματικός) πέθανε νέος.

β. Τον Γεώργιο Παπαγιαννάκη,

γ. Την Βασιλική σύζυγο Γεωργίου Μανταδάκη δασκάλου και

δ. Την Αναστασία συζ. Γεωργουδάκη.

Ο Γεώργιος Παπαγιαννάκης έκανε την Κλειώ σύζυγο Στέφανου Μυλωνάκη, την Ευαγγελία συζ. Στυλ. Καλλιβρετάκη, τον Μιχάλη Παπαγιαννάκη, τον Ιωάννη Παπαγιαννάκη σκοτώθηκε στον πόλεμο (Βουλγαρία) και την Αναστασία (πέθανε νήπιο). Παιδιά του Μιχάλη Παπαγιαννάκη, διαδέχοντα της Αναστασίας Πανηγυράκη, είναι η Άννα Ζωγραφάκη Παπαγιαννάκη, η Νέλη Παπαγιαννάκη Φιλολόγος (πέθανε νέα), ο Ιατρός Ακτινολόγος Ιωάννης Παπαγιαννάκης, ο Βαγγέλης Παπαγιαννάκης (ναυτικός καπετάνιος) και ο Γεώργιος πέθανε νέος.

Στο Νεκροταφείο Αρμένων (Προφήτης Ηλίας) υπάρχει εικόνα του Αγίου Ιωάννου στη μνήμη Ιωάννη Παπαγιαννάκη από την Αναστασία Παπαγιαννάκη το γένος Πανηγυράκη.

Ο Γεώργιος Πανηγυράκης στους Αρμένους έκανε ένα γιο, ο οποίος παντρεύτηκε τη Δασκάλα Ανδριανή Πανηγυράκη Αδελφή του Μέλισσα του Ιατρού.

Ο Πανηγυράκης πέθανε λίγο μετά το γάμο του και η Δασκάλα Ανδριανή η οποία υπηρέτησε και στο Δημοτικό Σχολείο Νεροχωρίου και στους Αρμένους, όταν χήρεψε ήταν μόλις δεκαεννέα (19) ετών. Έβαλε το μαύρο τσεμπέρι και το φορούσε μέχρι το θάνατο της, ηλικίας ενενήντα έξι ετών, το 1959.

Σεβασμός και τιμή στο γάμο και στο σόι. Επιθυμία της ήταν να ταφεί στους Αρμένους στο τάφο των Παπαγιαννάκων όπου είχε ταφεί και ο σύζυγος της. Πέθανε όμως λίγο πριν η σύζυγος Μιχ. Παπαγιαννάκη και δεν εκπληρώθηκε η επιθυμία της.

Αναμνήσεις

Αθιβολές νεανικές μνήμες ξεθωριασμένες χούγια και παρατσόφαλα, αγάπες περασμένες. Αυτές ήρθαν στη μνήμη μου και τσι αναθιβάλλω τα χρόνια τα νεανικά, αγνά το δίχως άλλο. Με τα βαθειά μου γηρατειά, σαν νάναι οφές νομίζω και με τις αναμνήσεις μου σίγουρα αναντράνιζω. Κι αναπολώ κι αναζητώ, ψάχνω κι αναμοχλεύω πότε τα χρόνια πέρασαν, αλήθεια δεν πιστεύω. Μα η πραγματικότητα ευθύς με προσγειώνει και στον καθρέφτη φαίνεται στους κρόταφους το χιόνι. Και λέω: πάνε πέρασαν και τώρα αυτό που μένει μια ζωντανή ανάμνηση που ελπίδα μόνο φέρνει. Εδώ στον Αποκόρωνα όπου παραθερίζω στο' Αρμένους τ' όμορφο χωριό μνήμες ξεκαθαρίζω. Και πάντα με μια ανάμνηση περνάω τη ζωή μου χούγια και παρατσόφαλα φέρνω στη θύμησή μου.

Ευτύχιος Πατσουράκης
Αρμένιοι, Σεπτέμβριος 2005.

Εγράψαν στην "Ε"

Για την Κατίνα Τζουστάκη-Παπαγιαννάκη

Η δασκάλα που μου'μαθε τα πρώτα γράμματα

Αφορμή να γράψω τούτες τις αράδες στάθηκε το δημοσίευμα του αγαπητού φίλου και συγχωριανού **Γιώργη Βασιλαντωνάκη**, στην εφημερίδα σας με τον τίτλο: «ΟΙ ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΙ» και ξεχωριστά η αναφορά του στη δασκάλα **Κατίνα Τζουστάκη-Παπαγιαννάκη**, από την οποία έμαθα τα πρώτα γράμματα.

Η σκέψη μου γύρισε πολλές δεκαετίες πίσω. Και όμως κρατιέται στη μνήμη μου τόσο ζωντανή η εικόνα της, όπως τότε που πηγαινοερχόταν πάνω κάτω στο διάδρομο της αίθουσας, να σταματά σε κάθε θρανίο, να μας πιάνει το χεράκι μας και να μας δείχνει πάνω στην πλάκα -τότε γράφαμε σε πλάκες και μολύβια είχαμε τα κοντύλια- πώς να γράφομε τα γράμματα, την άλφα-βήτα, ακολουθώντας την τοτινή μέθοδο που δεν έχει καμμία σχέση με τη σημερινή διδασκαλία των παιδιών.

Το πώς βρέθηκα στην πρώτη τάξη αν και ήμουν μικρή, σχεδόν πέντε χρόνων, δεν θυμάμαι. Εκείνο που θυμάμαι είναι ότι με κράτησε στην πρώτη τάξη γιατί εύκολα μπορούσα να γράψω, όπως έλεγε στον πατέρα μου. Ο Γιώργης Βασιλαντωνάκης την παρουσίασε με αντικειμενικότητα και εκφαριστικότητα: «... τη δασκάλα αρχόντισσα. Τη δασκάλα που με την παρουσία της και μόνο ενέπνεε εμπιστοσύνη και σεβασμό σε κάθε άνθρωπο...». Εγώ θα συμπληρώσω: την

ηρωίδα δασκάλα που με πρωτόγονα και ανύπαρκτα μέσα πάσχιζε να μας μάθει ανάγνωση και γραφή ξεπερνώντας και τις λογής-λογής δυσκολίες κείνης της εποχής.

Πρέπει να αναφέρω εδώ πως η μητέρα της ήταν Βαφιανή. Η ίδια ήταν δισεγγονή του **Καπετάν Αντώνη Παινέση** (Παινεσάκη) ή Περαντώνη, ονομαστού οπλαρχηγού και αρχηγού των Βαφιανών, από το 1821-1858 (οι ιστορικοί Ψιλάκης και Κριτοβουλίδης αναφέρουν πολλές δραστηριότητες και ηρωισμούς του). Ο Αντώνης Παινέσης μαζί με άλλους Αποκορωνιώτες εκπροσώπησε την επαρχία μας στην ψήφιση του «**Πολιτεύματος των Κρητών**» στους Αρμένους στις 21 Μαΐου 1822. Η ζωή του Αντώνη Παινέση είναι πολυκύμαντη και δραματική. Δεν αναφέρομαι όμως σ' αυτά τα γεγονότα. Το θέμα μας είναι άλλο. Ο Αντώνης Παινέσης απόκτησε τρεις γιούς από το δεύτερο γάμο του (την πρώτη γυναίκα του και τον επτάχρονο γιο του αιχμαλώτησαν οι Τούρκοι τον Αύγουστο του 1821 όταν μπήκαν στο Βαφέ), τον Κυριάκο, τον Παναγιώτη και τον Μάρκο. Ο Μάρκος είχε τρεις κόρες, την Ευανθία σύζυγο Νικ. Βιστάκη, την

Η δασκάλα Τζουστάκη-Παπαγιαννάκη. Λεπτομέρεια από φωτογραφία διδασκάλων και μαθητών του Δημοτικού Σχολείου Αρμένων τον 1923.

Ευαγγελία που παντρεύτηκε στο Βαφέ τον Νικ. Παντεριάκη και την Άννα που παντρεύτηκε στους Αρμένους τον Ευάγγελο Τζουστάκη. Η δασκάλα λοιπόν Κατίνα Τζουστάκη είναι δισεγγονή του Αντώνη Παινέση και εγγονή του Μάρκου Παινέση, οπλαρχηγός κι αυτός που έδρασε στην Επανάσταση του 1866-1869.

Σαν έφτασε το τέλος της χρονιάς περιμένα και εγώ να πάρω ενδεικτικό, όπως και τα άλλα παιδιά, αλλά λόγω ηλικίας δεν μου έδωσε. Μου είπε πως θα μου το δώσει του χρόνου. Τον άλλο χρόνο που πήγα κανονικά στην πρώτη τάξη είχα δασκάλα την επίσης Αρμενιανή **Αγάπη Θεοδωράκη**

και δασκάλο τον **Ηλία Αδαμόπουλο**.

Στο Βαφέ έμειναν μέχρι το 1939 και εκεί παντρεύτηκαν.

Τελειώνοντας σας ευχαριστώ για την τιμή που μου κάνετε να δημοσιεύσετε το κείμενό μου αυτό και για την αποστολή της ενημερωτικής σε ιστορικά, λογοτεχνικά, λαογραφικά και κοινωνικά θέματα εφημερίδας σας.

Σε όλους εσάς που κοπιάζετε να την εκδώσετε αξίζουν συγχαρητήρια.

Σας ευχαριστώ.

Ευμορφία Μπουντουράκη-Βαγιάκη

Παιδοχώρι 10 Οκτωβρίου 2005

Αγαπητοί φίλοι και συνεπαρχιώτες Αρμενιοί, μέλη του τωρινού Διοικητικού Συμβουλίου και όλων των προηγούμενων Δ.Σ., σας χαιρετώ από το μπαλκόνι τ' Αποκόρωνα, το Παιδοχώρι. Έστω και πολύ αργά (κάλιο αργά παρά καθόλου) σας εκφράζω τα ειλικρινή μου συγχαρητήρια για την πορεία της επί μία δεκαετία έκδοσης της Ελευθερόπολις, την οποία τιμής ένεκεν, και σας ευχαριστώ γι αυτό, μου στέλνετε από το πρώτο φύλλο.

Με την ευκαιρία αυτή θέλω να σας πω ότι όλα τα φύλλα της «Ελευθερόπολις» τα ξεκοκαλίζω στην κυριολεξία. Με σαγηνεύει ο τίτλος και της έκδοσης και του συλλόγου «Ελευθερόπολις - Κριτοβουλίδης». Είναι φίλοι, γνωστοί και συγγενείς οι περισσότεροι που γράφουν τα όσα ενδιαφέροντα που αφορούν τη **ρίζα μας**, τον τόπο μας, τις παραδόσεις μας. Με συνεπαίρνει ο λόγος του μοναδικού στην τέχνη του λόγου υπέροχου και ανεπανάληπτου μελετητή και ιστοριοδίφη, Μπάμπη Μπουρνάζο.

Μ' αρέσει επίσης το ύφος του Τερεζογιάννη (του Χρήστο ο μεγάλος γιος) που δεν είναι μόνο του Χρήστο είναι και της Στέλλας από το Παιδοχώρι, να το λέει και να το γράφει και αυτό.

Σας στέλνω ένα βιβλίο μου: «Η οικογένεια Πανηγυράκηδων στο πέρασμα των αιώνων». Στο βιβλίο αυτό στη σελίδα 136 φαίνονται οι Πανηγυράκηδες στους Αρμένους από μια γυναίκα Αναστασία Πανηγυράκη και από ένα άνδρα Γεώργιο Πανηγυράκη (ίσως αδελφία).

Εάν η συντακτική επιτροπή το εγκρίνει μπορείτε να δημοσιεύσετε το κείμενο αυτό στην «Ελευθερόπολι» για να πληροφορηθούν τις ρίζες τους οι απόγονοι του Γιάννη Παπαγιαννάκη και Αναστασίας Πανηγυράκη και είναι πάρα πολλοί.

Εύχομαι καλή δύναμη να συνεχίσετε την προσφορά σας στην ιστορία και την παράδοση. Εύχομαι επίσης για σας και τους αναγνώστες σας καλές γιορτές και ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος 2006.

Με πολλή εκτίμηση και αγάπη

Πέτρος Πανηγυράκης, Συνταξιούχος δάσκαλος

Γειά σου Γέρω Χαράλαμπε

Ελαμψες πάλι με το γραμματάκι σου στη σελίδα 5 της «Ελευθερόπολις». Γελούσα μοναχή μου διαβάζοντάς το κι απορούσαν οι τέσσερις τοίχοι. Δυναμωμένο σε βρίζω και τα χωρατά σου νόστιμα και καιρία. Κι όλη η εφημερίδα είναι γεμάτη πνεύμα, εκείνο που ξέραμε από παλιά, όταν ζούσαμε στο ευλογημένο νησί. Ιδιαίτερα με συγκίνησε η σελίδα 4 με τη φωτογραφία της Μαρίας Λιουδάκη, τις μαντινάδες της συλλογής της και την αναφορά στο τραγικό της τέλος.

Σ' ευχαριστώ με την καρδιά μου που με συντρόφεψες. Ευχαριστώ και την «Ελευθερόπολι» που εκφράζει και διατηρεί έναν πολιτισμό.

Με αγάπη

Βικτώρια Θεοδώρου

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

**Συνταξιοδοτήθηκε
ο π. Εμμανουήλ Καβρουλάκης**

Στη σύνταξη πέρασε εδώ και λίγες εβδομάδες ο αγαπημένος μας συγχωριανός, Ιερατικός Προϊστάμενος του Ιερού Ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου Κυπριάδου, Πρωτοπρεσβύτερος Εμμανουήλ Καβρουλάκης, προς τιμή του οποίου πραγματοποιήθηκε μια λαμπρή, τιμητική γιορτή.

Η ξεχωριστή βραδιά διοργανώθηκε την Κυριακή, 13/11/2005, μέσα στην κατάμεστη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Γαλασίου, και σ' ένα ιδιαίτερα συγκινησιακό κλίμα, όπου ο κόσμος τίμησε τον αποχωρούντα από την ενεργό δράση - αθήα παραμένοντα πάντα στις επάλξεις της Εκκλησίας - συγχωριανό μας. Ο παπα-Μανώλης, στη σύντομη ομιλία του, υποσχέθηκε ότι θα είναι πάντα κοντά στην Εκκλησία.

**Πυρηνική Ιατρική
για πρόληψη και θεραπεία**

Ακρίβεια στη διάγνωση ασθενειών, όπως ο καρκίνος, ειδικά σε πρώιμο στάδιο, και κατά συνέπεια μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη θεραπεία προσφέρει η πυρηνική ιατρική, όπως τόνισε ο πρόεδρος της Ομάδας Προδιαγραφών και Δεδομένων Μηχανημάτων Πυρηνικής Ιατρικής, Peter Paras (Πέτρος Παρασκευοδόκης, από τους Αρμένους Αποκόρωνου).

Μιλώντας στο περιθώριο συνεδρίασης της εν λόγω Ομάδας στα Χανιά (12/10/2005), ο κ. Paras τόνισε ότι τα τελευταία τεχνολογικά διαγνωστικά μηχανήματα της πυρηνικής ιατρικής μοιάζουν με τους γνωστούς μας αξονικούς τομογράφους, είναι όμως τομογράφοι ραδιενεργών ισωτόπων και ποζιτρονίων, οι οποίοι μπορούν να διαγνώσουν ασθένειες καρδιάς, εγκεφάλου καρκίνους κτλ., πριν εντοπιστούν από τον κοινό αξονικό τομογράφο «διότι με κάποια φάρμακα δημιουργούμε αντιδράσεις στον οργανισμό, οι οποίες μας δίνουν τα στοιχεία από τα οποία θα εντοπιστεί ένας όγκος, για παράδειγμα, πριν ακόμη σχηματιστεί».

(Από δημοσίευμα των Χανιώτικων Νέων στις 13 Οκτωβρίου 2005)

Χρηματοδοτείται τελικά ο κόμβος της Εθνικής οδού στους Αρμένους

Πιστώσεις για την κατασκευή επτά κόμβων στον βόρειο οδικό άξονα, εντός των ορίων του Νομού Χανίων, ζητά ο νομάρχης Χανίων Γιώργος Κατσανεβάκης με επιστολή του προς τον υπουργό ΠΕΧΩΔΕ Γιώργο Σουφλιά.

Ανάμεσα στα άλλα, αναφερόμενος στον ανισόπεδο κόμβο Καλυβών σημειώνει ότι «ενώ έχει υπογραφεί η σύμβαση κατασκευής του έργου, δεν έχει αρχίσει ακόμη, διότι εκκρεμεί η συντέλεση της συμπληρωματικής απαλλοτρίωσης. Απαιτείται η συντόμευση των διαδικασιών ώστε να αρχίσει η κατασκευή του έργου».

Ορθολογική διαχείριση νερού μέσω Ιντερνετ!

Ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα για την ορθολογική διαχείριση του νερού με τη χρήση μάλιστα και του Ιντερνετ, υλοποιείται από το Εργαστήριο Υδρογεωχημικής Μηχανικής και Αποκατάστασης Εδαφών του Πολυτεχνείου Κρήτης σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Αϊόβα στον ποταμό Κοιθιάρη του Δήμου Αρμένων Χανίων και συγχρόνως στον ποταμό της Αϊόβα.

Είμαστε αντίθετοι στο «τουβλάδικο»

Την αντίθεσή τους στην επιχειρούμενη εγκατάσταση μονάδας παραγωγής τούβλων και κεραμιδιών και διαμόρφωσης σιδήρου σε απόσταση μερικών εκατοντάδων μέτρων από το κοινωφελές ίδρυμα «Αγία Σοφία», στη θέση «Ρουσιές» στα όρια του Δήμου Αρμένων, εξέφρασαν το τελευταίο διάστημα, εκπρόσωποι συλλόγων και τοπικών αναπτυξιακών φορέων του Αποκόρωνου. Από την πλευρά τους τονίζεται η ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών για τον χωροταξικό σχεδιασμό στην επαρχία Αποκόρωνου, που θα καθορίσει τις χρήσεις γης, προκειμένου να σταματήσει η άναρχη ανάπτυξη, με ό,τι αυτή συνεπάγεται για την περιοχή.

Το Δημοτικό Συμβούλιο Αρμένων αποφάσισε ομόφωνα «να μη γίνει αποδεκτή η εγκατάσταση της ανωτέρω αναφερόμενης μονάδας στην τοποθεσία «Ρουσιές» που εφάπτεται γεωγραφικά του Δήμου Αρμένων και μας θίγει περιβαλλοντικά» [...] «αφού στάθμισε τα υπέρ και τα κατά από την εγκατάσταση της ανωτέρω αναφερόμενης βιομηχανικής μονάδας, και έχοντας ως γνώμονα το μέλλον του τόπου και των ανθρώπων που κατοικούν στη γύρω περιοχή, καθώς επίσης και το γεγονός της σταθερής διαδρομής του Δήμου τώρα και 7 χρόνια στην αξιοποίηση και την ανάδειξη των φυσικών του τοπίων δημιουργώντας μία ήπια και ισόρροπη ανάπτυξη, προς όφελος των πολιτών του.»

«Όχι» στις αποθήκες καυσίμων στο Πλατάνι

Την κινητοποίηση οργάνωσε η Κοινή Επιτροπή Αγώνα Κατά των Εγκαταστάσεων Καυσίμων των Δήμων Σούδας και Αρμένων, η οποία στο κάλεσμά της τόνισε: «Στην περιοχή Πλατάνι επιχειρείται ένα έγκλημα. Με τα τρία τέταρτα του κόλλπου υπό απαγόρευση, προσπαθούν τώρα κατά παράβαση αρχών και νόμων, να εγκαταστήσουν αποθήκες καυσίμων στο Πλατάνι, για να αποκλείσουν και το τελευταίο ελεύθερο κομμάτι. (...) Τι θα γίνει, όμως, σε περίπτωση διαρροής πετρελίων μέσα στον κλειστό κόλλπο; Τι θα γίνει σε περίπτωση πυρκαγιάς στις εγκαταστάσεις; Τι θα γίνει με τον ιχθυογεννητικό σταθμό που υπάρχει και λειτουργεί στην ίδια θέση»;

Η επιχειρούμενη εγκατάσταση των καυσίμων στον κόλλπο Σούδας (περιοχή πέρα Πλατάνι), από την εταιρεία MAMIDOIL JETOIL A.E. και η έγκριση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τον υπουργό Π.Ε.Χ.Δ.Ε., βρίσκει έντονα αντίθετους τους Δήμους Σούδας και Αρμένων αλλά και πλήθος φορέων, κατοίκων και επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή του κόλλπου Σούδας. όπως διαβάζουμε στην εφημερίδα του δήμου μας, «τα εν δόμω», ο Δήμος Αρμένων ευρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με το Δήμο Σούδας για το συντονισμό των ενεργειών τους και την από κοινού αντιμετώπιση της επιχειρούμενης εγκατάστασης υγρών καυσίμων στον κόλλπο της Σούδας. Μια τέτοια απόφαση, αν τελικά ληφθεί, θα επιφέρει ολέθριες συνέπειες για τις παράκτιες περιοχές των γειτονικών Δήμων. Στην ομόφωνη απόφαση του, Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αρμένων αναφέρεται τα παρακάτω:

1. Ο Δήμαρχος και ο επικεφαλής της μειοψηφίας να συμπαρίστανται, σε όλες τις παραστάσεις προς τις αρμόδιες αρχές που θα κάνει το Δημοτικό Συμβούλιο Σούδας.

2. Η Επιτροπή Αγώνα που έχει συσταθεί από το Δήμο Σούδας να ηλαιοωθεί και από δύο Δημοτικούς Συμβούλους του Δήμου Αρμένων, τον Ατσαλάκη Ιωάννη και τον επικεφαλής της μειοψηφίας, Βλαχάκη Δημοσθένη.

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας.

Πανηγυράκης Πέτρος	50€
Καβρουλάκη Ιωάννα	20€
Σταματάκης Ανδρέας	40€
Λυκάκης Σταύρος	20€
Καλούδη Φανή	20€
Τερεζάκη Ειρήνη του Βασιλείου	50€
Μπισσοπούλου Ηρώ	10€
Καβρουλάκη Βασιλική	20€
Βαχλιώτης Θόδωρος	30€
Παπαδοπούλου Κυριακή	30€
Βενιεράκης Σπύρος	30€
Μουντουκαλάκης Θεόδωρος του Δημητρίου	50€
Κοκορογιάννης Μιχάλης	50€

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Αυτοί που φεύγουν...

- Πέθανε και ετάφη στους Αρμένους στις 28 Οκτωβρίου 2005 ο Μανώλης Στυλιανού Λαμπαθάκης ετών 72. Ο Μανώλης ήταν αδερφός της Ειρήνης, του Μιχάλη, του Βασίλη και της Κατίνας.
- Πέθανε και ετάφη στους Αρμένους στις 29 Οκτωβρίου 2005 η Καλλιόπη σύζυγος Νικολάου Κοκκοθάκη. Η Καλλιόπη ήταν μητέρα της Ελένης και της Γεωργίας.

- Πέθανε και ετάφη στην Αθήνα στις 28 Νοεμβρίου 2005 ο Πέτρος Μάρκου Τερεζάκης ετών 75. Ο Πέτρος ήταν σύζυγος της Καλλιόπης και αδερφός των Δημήτρη, Νικολάου, Βασίλη και Υακίνθου. Η "Ε" εκφράζει στους συγγενείς τα θερμά της συλλυπητήρια.

